

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Nisko na lata 2011-2014 z perspektywą do roku 2018

**zespół projektowy:
mgr Karol Dudka
mgr Paweł Czupryn**

Spis treści

1. Wstęp.....	4
1.1. Cel i zakres opracowania.....	4
1.2. Opis przyjętej metodyki.....	5
2. Charakterystyka gminy.....	6
2.1. Położenie.....	6
2.2. Demografia.....	6
2.3. Rzeźba i ukształtowanie terenu.....	7
2.4. Klimat.....	7
2.5. Warunki hydrologiczne.....	7
3. Założenia programu.....	8
3.1. Uwarunkowania zewnętrzne.....	8
3.1.1. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej państwa.....	8
3.1.2. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej województwa.....	9
3.1.3. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej powiatu.....	10
3.2. Uwarunkowania wewnętrzne.....	11
4. Dotychczasowa realizacja Programu Ochrony Środowiska.....	12
5. Polityka ochrony środowiska w gminie.....	17
5.1. Gospodarka wodno-ściekowa.....	17
5.1.1. Charakterystyka i ocena stanu aktualnego.....	17
5.1.2. Cele krótkookresowe.....	20
5.1.3. Cele średniookresowe.....	20
5.1.4. Strategia realizacji celów.....	20
5.2. Ochrona powierzchni ziemi i gleby.....	21
5.2.1. Charakterystyka i ocena aktualnego stanu.....	21
5.2.2. Cele krótkookresowe.....	23
5.2.3. Cele średniookresowe.....	23
5.2.4. Strategia realizacji celów.....	23
5.3. Ochrona powietrza.....	25
5.3.1. Charakterystyka stanu aktualnego.....	25
5.3.2. Cele krótkookresowe.....	28
5.3.3. Cele średniookresowe.....	28
5.3.4. Strategia realizacji celów.....	29
5.4. Ochrona przyrody.....	29
5.4.1. Charakterystyka i ocena aktualnego stanu.....	29
5.4.2. Cele krótkookresowe.....	32
5.4.3. Cele średniookresowe.....	32
5.4.4. Strategia realizacja celów.....	33
5.5. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.....	33
5.5.1. Charakterystyka i ocena aktualnego stanu.....	35
5.5.2. Cele krótkookresowe.....	36
5.5.3. Cele średniookresowe.....	36
5.5.4. Strategia realizacji celów.....	36
5.6. Ochrona przed hałasem.....	36
5.6.1. Charakterystyka stanu aktualnego.....	36
5.6.2. Identyfikacja problemów w zakresie ochrony przed hałasem.....	39
5.6.3. Cel średniookresowy.....	39
5.6.4. Strategia realizacji celu.....	39
5.7. Edukacja ekologiczna.....	39
5.7.1. Charakterystyka stanu aktualnego.....	42
5.7.2. Cele średniookresowe.....	43
5.7.3. Strategia realizacji celów.....	43

6. Plan operacyjny.....	43
6.1. Wprowadzenie	43
6.2. Kryteria wyboru przedsięwzięć.....	44
6.3. Lista przedsięwzięć.....	44
7. Wdrażanie i monitoring programu.....	46
7.1. Działania polityki ochrony środowiska	46
7.2. Kontrola oraz dokumentacja realizacji programu.....	47
8. Analiza uwarunkowań finansowych Gminy.....	48
8.1. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych	48
8.1.1. Fundusze krajowe	48
8.1.2. Fundusze Unii Europejskiej	50
9. Bibliografia.....	59

Spis tabel

Tabela 1. Demografia na terenie Gminy Nisko (stan na rok 2010).....	7
Tabela 2. Realizacja zadań w ramach dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska na terenie Gminy Nisko.....	12
Tabela 3. Jakość wód powierzchniowych – wyniki pomiarów dotyczących rzeki San (stan na rok 2009).....	17
Tabela 4. Gospodarka wodno-ściekowej na terenie Gminy Nisko (stan na rok 2010).....	19
Tabela 5. Rodzaje oraz źródła zanieczyszczeń powietrza.....	25
Tabela 6. Stanowisko pomiarowe monitoringu powietrza w województwie podkarpackim – Nisko).....	25
Tabela 7. Przeciętny skład spalin silnikowych (w % objętościowo).....	27
Tabela 8. Dane o leśnictwie na terenie Gminy Nisko (stan rok 2010).....	30
Tabela 9. Lista zadań przeznaczonych do realizacji w ramach planu operacyjnego na lata 2011-2018.....	44
Tabela 11. Proponowany system finansowania wyznaczonych zadań w latach 2011-2018.....	55
Tabela 12. Harmonogram realizacji zadań w latach 2010-2018.....	57

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie Gminy Nisko na tle powiatu niżańskiego.....	6
Rysunek 2. Struktura użytków rolnych na terenie Gminy Nisko (stan na rok 2005).....	21
Rysunek 3. Lokalizacja punktów pomiarowych PEM w pobliżu Gminy Nisko (stan na rok 2008).....	35

1. Wstęp.

1.1. Cel i zakres opracowania.

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nisko na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018” jest podstawowym narzędziem prowadzenia polityki ekologicznej na terenie gminy. Według założeń, przedstawionych w niniejszym opracowaniu, opracowanie programu doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa.

Opracowanie jakim jest *Program Ochrony Środowiska* określa politykę środowiskową, a także wyznacza cele i zadania środowiskowe oraz szczegółowe programy zarządzania środowiskowego, które odnoszą się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów.

Podczas tworzenia opracowania, przyjęto założenie, iż powinien on spełniać rolę narzędzia pracy przyszłych użytkowników, ułatwiającego i przyśpieszającego rozwiązywanie zagadnień, będących zagadnieniami techniczno-ekonomicznymi, związanymi z przyszłymi projektami.

Sporządzona aktualizacja zawiera między innymi rozpoznanie aktualnego stanu środowiska w gminie, przedstawia propozycje oraz opis zadań, które niezbędne są do kompleksowego rozwiązania problemów związanych z ochroną środowiska. Program wspomaga dążenie do uzyskania w gminie sukcesywnego ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla *Program Ochrony Środowiska*, a dowodów jego osiągnięcia dostarcza ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo (co 2 lata). Struktura opracowania obejmuje omówienie kierunków ochrony środowiska w gminie w odniesieniu m.in. do gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony powierzchni ziemi i gleb, ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, ochrony przyrody, edukacji ekologicznej, z podaniem ich charakterystyki, oceną stanu aktualnego i stanu docelowego umożliwiając tym samym identyfikację potrzeb w tym zakresie. Identyfikacja potrzeb gminy w zakresie ochrony środowiska, w odniesieniu do obowiązujących w kraju przepisów prawnych i regulacji prawnych Unii Europejskiej, polega na sformułowaniu celów krótkookresowych (do 2014 roku) i średniookresowych (do 2018 roku) oraz strategii ich realizacji. Na tej podstawie opracowywany jest plan operacyjny, przedstawiający listę przedsięwzięć jakie zostaną zrealizowane na terenie gminy do roku 2018.

1.2. Opis przyjętej metodyki.

Obowiązek wykonania *Programu Ochrony Środowiska* wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2008 r., nr 25, poz. 150), a w szczególności:

Art. 17. 1. Organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając wymagania, o których mowa w art. 14.

Projekty programów ochrony środowiska są opiniowane odpowiednio przez organ wykonawczy jednostki wyższego szczebla lub ministra właściwego do spraw środowiska. W miastach, w których funkcje organów powiatu sprawują organy gminy, program ochrony środowiska obejmuje działania powiatu i gminy.

Art. 18. 1. Programy, o których mowa w art. 17 ust. 1, uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy.

Z wykonania programów organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.”

Ustawa – Prawo ochrony środowiska nie określa treści i zakresu programu ochrony środowiska, zwraca jednak uwagę (art. 17 pkt. 1), by uwzględniał on wymagania zawarte w art. 14 wynikające z polityki ekologicznej państwa:

„Art. 14. 1. Polityka ekologiczna państwa, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- cele ekologiczne,*
- priorytety ekologiczne,*
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,*
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.”*

Politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nisko na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018” został opracowany zgodnie z założeniami *Polityki Ekologicznej Państwa*.

2. Charakterystyka gminy

2.1. Położenie

Gmina Nisko zlokalizowana jest w północnej części województwa podkarpackiego, w powiecie niżańskim. Gminy sąsiadujące to:

- Bojanów,
- Jeżowe,
- Pysznica,
- Rudnik nad Sanem
- Stalowa Wola,
- Ulanów

Rysunek 1. Położenie Gminy Nisko na tle powiatu niżańskiego.

Gmina Nisko zajmuje obszar 142,44 km² i położona jest w Kotlinie Sandomierskiej. Sołectwa wchodzące w skład Gminy to:

- Kończyce,
- Nowa Wieś,
- Nowosielec,
- Raławice,
- Wolina,
- Zarzecze.

2.2. Demografia

Liczba ludności na terenie Gminy Nisko wg stanu na dzień 31.12.2010 wynosi ogółem 22 507 osób, gdzie 11 105 to mężczyźni, a 11 402 to kobiety. Powierzchnia gminy wynosi 142,44 km² co daje zagęszczenie ludności na poziomie 158 osób na 1 km². Współczynnik feminizacji kształtuje się na poziomie 105. Dane zebrane zostały w poniższej tabeli.

Tabela 1. Demografia na terenie Gminy Nisko (stan na rok 2010).

Wyszczególnienie	Powierzchnia w km ²	Ludność				Kobiety na 100 mężczyzn
		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Na 1 km ²	
Nisko	142,44	22 507	11 105	11 402	158	105

Źródło: GUS Rzeszów.

2.3. Rzeźba i ukształtowanie terenu

Gmina Nisko znajduje się w obrębie Zapadliska Przedkarpackiego. W budowie geologicznej biorą udział utwory, które powstały w:

- 1) trzeciorzędzie – utwory tego wieku znajdują się bezpośrednio na starszym, zerodowanym prekambryjskim podłożu. Utwory trzeciorzędowe wykształciły się jako ility krakowieckie, które to zalegają na różnych głębokościach od 3m p.p.t. w obrębie Równiny Biłgorajskiej do 14-19 m p.p.t. w dolinie Sanu;
- 2) czwartorzędzie – osady plejstocenu tworzą kompleks osadów, są to osady akumulacji rzecznej.

2.4. Klimat

Gmina Nisko położona jest w obrębie sandomierskiego regionu klimatycznego, który charakteryzuje się przewagą wpływów kontynentalnych. Lato, trwające około 95 dni, odznacza się wysokimi temperaturami oraz niewielką ilością opadów. Zima, trwająca około 92 dni, jest łagodna z umiarkowanymi opadami śniegu. Udział wiatru wiejącego z kierunku zachodniego stanowi 55% i jest on przeważającym. Na terenie Gminy Nisko odnotować można lokalne zmiany klimatu wynikające ze zróżnicowanej rzeźby terenu lub zróżnicowania wzniesień nad poziomem morza. Warunki najbardziej korzystne występują w obrębie wysoczyzny w zachodniej części Gminy. Mniej korzystne warunki klimatyczne występują na obszarze teras zalewowych Sanu i dolin na wysoczyźnie. Charakterystyczny mikroklimat kształtuje się w obrębie dużych kompleksów leśnych. Lasy łagodzą dobowe ekstrema temperatury, wpływają redukująco na siłę wiatru. Na terenie Gminy Nisko średnia miesięczna temperatura w styczniu wynosi około -3,5°C, natomiast średnia miesięczna temperatura w lipcu kształtuje się na poziomie + 18°C. Średnia roczna suma opadów wynosi około 670 mm. Liczba pochmurnych dni w roku kształtuje się średnio na poziomie 110 dni.

2.5. Warunki hydrologiczne

Wody powierzchniowe

Teren Gminy Nisko odwadniany jest przez rzekę San oraz sieć drobnych cieków, które wpadają bezpośrednio do Sanu. Jednym z większych dopływów Sanu jest Barcówka. Wody będące wodami stojącymi na terenie omawianej Gminy to starorzecza Sanu, występujące w obrębie jego doliny.

Wody podziemne

Na terenie Gminy Nisko poziom wodonośny zlokalizowany jest w obrębie piaszczysto-żwirowych utworów czwartorzędowych. Gmina Nisko znajduje się w obrębie jednego z Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, ustalonego decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (KDH 1/013/6037/97) z dnia 18.07.1997r., jest to zbiornik nr 425 Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów.

Szczegółowe informacje znajdują się w podrozdziale 5.1, który dotyczy gospodarki wodno-ściekowej.

3. Założenia programu.

3.1. Uwarunkowania zewnętrzne.

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nisko na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018” powinien być zgodny z następującymi dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, wojewódzkiego oraz powiatowego:

- „Polityką Ekologiczną Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”,
- „Krajowym Programem Ochrony Środowiska, Wojewódzkim Programem Ochrony Środowiska dla województwa podkarpackiego, Powiatowym Programem Ochrony Środowiska dla powiatu niżańskiego”;
- „Krajowym Planem Gospodarki Odpadami, Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami dla województwa podkarpackiego, Powiatowym Planem Gospodarki Odpadami dla powiatu niżańskiego”;
- „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, Wojewódzkim Programem Usuwania Azbestu oraz Wyrobów zawierających Azbest dla województwa podkarpackiego, Powiatowym Programem Usuwania Azbestu oraz Wyrobów Zawierających Azbest dla powiatu niżańskiego”;
- „Strategię Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020”.

3.1.1. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej państwa.

Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016:

Główne cele wynikające z polityki ekologicznej państwa dotyczące gminy Nisko:

1. W zakresie poprawy jakości środowiska:

- osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez uporządkowanie gospodarki ściekami komunalnymi oraz zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rozproszonych, trafiających do wód wraz ze spływami powierzchniowymi,
- spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza,
- minimalizacja zagrożenia mieszkańców gminy ponadnormatywnym hałasem,
- wprowadzenie kompleksowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.

2. W zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego:

- zachowanie różnorodności biologicznej i ochrona krajobrazu,
- utrzymanie i rozwój terenów zieleni miejskiej.

3. W zakresie zrównoważonego wykorzystania materiałów, wody i energii:

- wprowadzanie nowoczesnych technologii w przemyśle i energetyce w celu zmniejszenia wodochłonności, materiałochłonności, energochłonności i odpadowości produkcji oraz redukcji emisji zanieczyszczeń do środowiska,
- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

4. W zakresie zadań systemowych:

- zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do ustaleń zawartych we wszystkich dokumentach strategicznych i przeprowadzenia oceny skutków ekologicznych ich realizacji przed ich zatwierdzeniem,
- upowszechnienie Systemów Zarządzania Środowiskowego,
- zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie,
- współpraca z sąsiednimi gminami.

3.1.2. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej województwa.

Wojewódzki Program Ochrony Środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2007-2014.

Główne cele wynikające z WPOŚ dotyczące Gminy Nisko:

Ochrona zasobów wodnych

- Ochrona zasobów wodnych poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych i rozproszonych, zaprzestanie odprowadzania substancji niebezpiecznych i ograniczenie zrzutów pozostałych substancji tego typu;
- Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody dla województwa oraz zaspokojenie potrzeb ludności w odpowiednią jakościowo wodę pitną.

Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska

- Minimalizowanie skutków negatywnych zjawisk naturalnych, zapobieganie poważnym awariom, dostęp do wiarygodnych informacji o stanie środowiska.

Pozyskanie energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędność

- Wzrost udziału energii odnawialnej w bilansie zużycia energii pierwotnych (w skali województwa, do 14% - rok 2020);
- Zmniejszenie energochłonności gospodarki, zarówno w zakresie procesów wytwórczych, jak i świadczenia usług oraz konsumpcji.

Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów

- Zachowanie oraz ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej;
- Podnoszenie wartości krajobrazu na szczeblu lokalnym i regionalnym poprzez działania skierowane na ochronę, zrównoważone gospodarowanie, planowanie i odtwarzanie krajobrazów oraz uaktywnianie społeczeństwa w decydowaniu o losie otaczającego krajobrazu;
- Zachowanie korzystnego wpływu lasu na równowagę środowiska i warunki życia ludzi, w szczególności ochrona, zwiększanie, i przywracanie biologicznej różnorodności lasów na poziomie ekosystemowym, gatunkowym i genetycznym;
- Utrzymanie i wzmacnianie społeczno-ekonomicznej funkcji lasów, współpraca w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu z administracją państwową i samorządową na poziomie regionalnym, z Ukrainą, Słowacją i Euroregionem Karpaty na poziomie międzynarodowym oraz współpraca i komunikacja ze społeczeństwem.

Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej

- Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza atmosferycznego;
- Przeciwdziałanie globalnym zmianom klimatu poprzez sukcesywną redukcję emisji gazów cieplarnianych.

Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb

- Przywracanie funkcji przyrodniczych terenom zdegradowanym oraz ich rekultywacja i włączenie do obiegu gospodarczego (w tym terenów przemysłowych);
- Identyfikacja i likwidacja zagrożeń powierzchni ziemi;
- Ochrona zasobów gleb nadających się do wykorzystania rolniczego i leśnego przed ich przeznaczeniem na inne cele.

Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

- Podniesienie komfortu akustycznego dla mieszkańców województwa;
- Niedopuszczenie do pogorszenia klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna;
- Ochrona mieszkańców i środowiska przed działaniem promieniowania elektromagnetycznego - utrzymanie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzenia dotrzymania tych poziomów;
- Podwyższenie sprawności urządzeń, wysyłania, dystrybucji i użytkowania energii elektrycznej.

Ochrona zasobów kopalin

- Optymalizacja wykorzystania i zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin, w tym ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją kopalin;
- Usprawnienie funkcjonowania administracji geologicznej w celu lepszej ochrony zasobów kopalin;
- Poszukiwanie i rozpoznawanie nowych złóż surowców.

3.1.3. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej powiatu

Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla powiatu nizańskiego na lata 2010-2017.

Główne cele wynikające z PPOŚ dotyczące Gminy Nisko:

Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych

- Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w powiecie;
- Zapewnienie skutecznej ochrony wód powierzchniowych i podziemnych;
- Zapewnienie odpowiedniej ilościowo i jakościowo wody do celów gospodarczych oraz rekreacyjno-turystycznych;
- Zmniejszenie i ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych i źródeł powierzchniowych.

Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska

- Przeciwdziałanie poważnym awariom, ograniczenie wprowadzania zanieczyszczeń do gleby;
- Ochrona przed powodzią i przeciwdziałanie skutkom suszy;
- Wspieranie służb odpowiedzialnych za prowadzenie działań ratowniczych;
- Edukacja mieszkańców powiatu w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom środowiska.

Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów

- Objęcie prawnymi formami ochrony przyrody obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- Prowadzenie czynnej ochrony przyrody, zapewnienie prawidłowego funkcjonowania obszarów znajdujących się na terenie powiatu, europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000;
- Podnoszenie wartości krajobrazu poprzez działania skierowane na ochronę, zrównoważone gospodarowanie, planowanie i odtwarzanie krajobrazu;
- Zalesianie terenów wyłączonych z użytkowania rolniczego;
- Prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z planami urządzenia lasu oraz uproszczonymi planami urządzenia lasu;

- Intensyfikacja działań ukierunkowanych na prowadzenie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej oraz ochrony przyrody;
- Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie ochrony przyrody.

Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej

- Poprawa jakości powietrza dla wskaźników zaliczonych do klasy C/PM10, benzo(α)piren, na obszarze uwzględnionym w Programie Ochrony Powietrza na terenie powiatu;
- Ograniczenie tzw. „niskiej emisji na terenie powiatu”;
- Ograniczenie emisji ze źródeł przemysłowych;
- Zmniejszenie emisji ze środków transportu poprzez budowę obejść drogowych miejscowości oraz poprawę infrastruktury drogowej na terenie powiatu;
- Tworzenie warunków do rozwoju ruchu pieszego, rowerowego;
- Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych;
- Prowadzenie działań edukacyjnych oraz administracyjnych mających na celu ograniczenie zanieczyszczeń powietrza.

Ochrona przed hałasem i przed promieniowaniem elektromagnetycznym

- Podniesienie komfortu akustycznego dla mieszkańców powiatu;
- Zmniejszenie emisji hałasu ze środków transportu poprzez budowę obejść drogowych miejscowości (obwodnic) oraz poprawę infrastruktury drogowej na terenie powiatu;
- Ograniczenie emisji hałasu ze źródeł przemysłowych;
- Utrzymanie klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna;
- Podwyższenie sprawności urządzeń, wysyłania, dystrybucji i użytkowania energii elektrycznej;
- Ochrona mieszkańców i środowiska przed działaniem promieniowania elektromagnetycznego.

Ochrona zasobów kopalin

- Rekultywacja terenów powyrobiskowych złóż zasobów mineralnych;
- Umożliwienie (w miarę potrzeb), uzyskania koncesji na pobór surowców mineralnych;
- Racjonalne gospodarowanie zasobami surowców mineralnych.

Działania o charakterze systemowym

- Sprawne funkcjonowanie administracji ds. ochrony środowiska;
- Stałe podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu oraz poprawa dostępu do informacji o środowisku;
- Wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju w procesie tworzenia planów zagospodarowania przestrzennego;
- Skuteczne wdrażanie mechanizmów prawnych, finansowych i ekonomicznych zapewniających efektywną i terminową realizację założonych celów ekologicznych.

3.2. Uwarunkowania wewnętrzne

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nisko na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018” powinien być zgodny z następującymi dokumentami strategicznymi na szczeblu gminnym:

- „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko na lata 2008-2013”.

4. Dotychczasowa realizacja Programu Ochrony Środowiska

Dotychczasową realizację Programu Ochrony Środowiska na terenie Gminy Nisko opisano szczegółowo w „Raporcie z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nisko za okres od 01.01.2009r. do 31.12.2010r”. Zakres realizacji poszczególnych zadań przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Realizacja zadań w ramach dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska na terenie Gminy Nisko.

Lp.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji	Analizowany okres realizacji zadań	Ocena realizacji	Realizatorzy	Koszty poniesione przez Gminę Nisko [zł]	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje
1.	Wspieranie oraz popularyzacja inicjatyw podejmowanych na rzecz zwiększenia lesistości terytorium gminy.	2004-2011	2009-2010	2	Urząd Gminy i Miasta	-	Budżet Gminy	Nasadzenia na nieużytkach; wykorzystywanie sadzonek z własnego mienia komunalnego. Nasadzeń dokonują pracownicy Gminy bez ponoszenia dodatkowych kosztów.
2.	Zwiększanie ilości zadrzewień na obszarze zabudowanym.	2004-2011	2009-2010	2	Urząd Gminy i Miasta	-	Budżet Gminy	Nasadzenia w Parku Miejskim i Plantach. Wykorzystywanie sadzonek z własnego mienia komunalnego, nasadzeń dokonują pracownicy Gminy bez ponoszenia dodatkowych kosztów.
3.	Prowadzenie masowych edukacyjnych akcji proekologicznych dla dzieci i młodzieży.	2005-2010	2009-2010	2	Urząd Gminy i Miasta	3 918,48	Budżet Gminy	Gmina uczestniczy w Akcji Sprzątania Świata, edukacja w szkołach podstawowych.
4.	Prowadzenie prac restytucyjnych i pielęgnacyjnych w parkach.	2004-2011	2009-2010	2	Urząd Gminy i Miasta	b.d.	Budżet Gminy	-
5.	Zagospodarowanie parku miejskiego w kierunku różnorodnych form rekreacji.	2006-2009	2009-2010	3	Urząd Gminy i Miasta	38 375,17	Budżet Gminy	Budowa i renowacja Placu Zabaw.
6.	Budowa zbiornika małej retencji – I etap	2009-2010	2009-2010	3	Gmina i Miasto Nisko	4 026 977,59	RPO Budżet Gminy	Zbiornik małej retencji Podwolina 5 ha lustro wody i 1 ha wyspa
7.	Rozwój systemów zieleni terenów zurbanizowanych oraz pielęgnacja	2007-2009	2009-2010	3	Urząd Gminy i Miasta	1 042 326,01	Budżet Gminy	Duże Planty etap I i II

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nisko

Lp.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji	Analizowany okres realizacji zadań	Ocena realizacji	Realizatorzy	Koszty poniesione przez Gminę Nisko [zł]	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje
	zieleni miejskiej i zabytkowej.							
8.	Rozwój turystyki i agroturystyki.	2009-2010	2009-2010	3	Urząd Gminy i Miasta	909 793,51	RPO Budżet Gminy	Zbiornik małej retencji Podwolina
9.	Remonty i modernizację sieci melioracyjnych.	2009-2010	2009-2010	3	Urząd Gminy i Miasta	2 368,32 13 994,17	Budżet Gminy	ul. Długa Rów Cieśliczna
10.	Zwiększenie obszarów objętych sieciami wodociągowymi i kanalizacyjnymi, a w pierwszej kolejności objęcie siecią kanalizacyjną wszystkich obiektów z podłączoną już siecią wodociągową: Budowa odcinków wodociągów: Wodociągi os. Warchoły ul. Piaskowa i Usługowa Wodociągi ul. Sandomierska Wodociągi os. Grądy – Podwolina – I etap Wodociągi os. Barce – II etap Wodociągi w Nisku i Raclawicach ul. Torowa Wodociągi w msc Raclawice – I etap Wodociągi Wolina Kanalizacje sanitarne:	2009 2009 2009 2010 2010 2010 2009 2009 2009 2009 2010	2009-2010	3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3	Urząd Gminy i Miasta	86 402,06 49 595,62 352 490,26 259 205,71 280 356,77 60 941,72 447 032,90 358 373,18 17 220,17 95 493,65 1 621 092,42 560 368,68 21 967,75	Budżet Gminy Budżet Gminy Budżet Gminy Budżet Gminy Budżet Gminy Budżet Gminy Budżet Gminy Budżet Gminy Budżet Gminy Budżet Gminy Budżet Gminy Budżet Gminy	

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nisko

Lp.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji	Analizowany okres realizacji zadań	Ocena realizacji	Realizatorzy	Koszty poniesione przez Gminę Nisko [zł]	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje
	Kanalizacja os. Warchoły przy ul. Rzeszowskiej	2010		3		35 518,23	Budżet Gminy	
	Kanalizacja ul. Czerwonych Maków i Sopocka	2010		3		82 975,01	Budżet Gminy	
	Kanalizacja ul. Paderewskiego							
	Kanalizacja os. Malce – V etap							
	Kanalizacja os. Warchoły z wypustami ulicznymi							
	Kanalizacja os. Barce i Warchoły – ul. Głowackiego i Podleśna							
	Kanalizacja msc. Zarzecze (przekroczenie torów PKP)							
	Kanalizacja msc. Wolina i Nowa Wieś – V etap							
11.	Poprawa stanu technicznego istniejących już sieci wodociągowych i kanalizacyjnych oraz jakości produkowanej wody uzdatnionej.	2009-2011	2009-2010	2	Urząd Gminy i Miasta	15 390 300,00	Budżet Gminy	Kanał przy ul. Kościuszki w Nisku.
12.	Wzmoczenie działań kontrolnych i egzekucyjnych w celu eliminacji nielegalnego zrzutu ścieków komunalnych.	2004-2011	2009-2010	2	Urząd Gminy i Miasta	b.d.	Budżet Gminy	Coroczne akcje kontrolne prowadzone przez pracowników Gminy i Miasta oraz pracowników MZK w Nisku.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nisko

Lp.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji	Analizowany okres realizacji zadań	Ocena realizacji	Realizatorzy	Koszty poniesione przez Gminę Nisko [zł]	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje
13.	Zwiększenie kontroli posiadania przez właścicieli nieruchomości, dokumentacji stwierdzających korzystanie z usług usuwania ścieków ze zbiorników bezodpływowych przez uprawnione do tego podmioty.	2004-2011	2009-2010	2	Urząd Gminy i Miasta	b.d.	Budżet Gminy	Coroczne akcje kontrolne prowadzone przez pracowników Gminy i Miasta.
14.	Wprowadzenie obowiązku kontroli, przez służby gminne, szczelności nowo tworzonych zbiorników bezodpływowych do gromadzenia ścieków.	2004-2011	2009-2010	2	Urząd Gminy i Miasta	b.d.	Budżet Gminy	Coroczne akcje kontrolne prowadzone przez pracowników Gminy i Miasta.
15.	Wdrożenie monitoringu odcieków ze składowisk odpadów oraz przeciwdziałanie przedostawaniu się zanieczyszczeń do wód z obecnie funkcjonujących oraz zamkniętych (także zrehabilitowanych) składowisk.	2010-2011	2009-2010	2	Urząd Gminy i Miasta	22 326,00	Budżet Gminy	Monitoring od 01.01.2010r. do 31.12.2011r.
16.	Działania edukacyjne społeczności lokalnej w zakresie wysokiej szkodliwości dla środowiska i zdrowia mieszkańców zanieczyszczeń wydostających się z nieszczelnych zbiorników do gromadzenia ścieków oraz wylewania ich zawartości na tereny upraw i działek nie objętych systemami kanalizacji.	2004-2011	2009-2010	2	Urząd Gminy i Miasta	b.d.	Budżet Gminy	Coroczne akcje informacyjne prowadzone przez pracowników Gminy i Miasta.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nisko

Lp.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji	Analizowany okres realizacji zadań	Ocena realizacji	Realizatorzy	Koszty poniesione przez Gminę Nisko [zł]	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje
17.	Działania edukacyjne społeczności lokalnej w zakresie zwiększenia racjonalności wykorzystania wody oraz środków wpływających negatywnie na jej stan (w tym np.: środków piorących, detergentów, środków ochrony roślin itp.).	2004-2011	2009-2010	2	Urząd Gminy i Miasta	b.d.	Budżet Gminy	Coroczne akcje informacyjne prowadzone przez pracowników Gminy i Miasta.
18.	Działania edukacyjne społeczności lokalnej w zakresie neutralizacji szkodliwości zawartości zbiorników do gromadzenia ścieków np. poprzez stosowanie preparatów zawierających żywe kultury bakterii wstępnie oczyszczające ścieki, obsadzanie roślinnością terenów wokół zbiorników.	2004-2011	2009-2010	1	Urząd Gminy i Miasta	b.d.	Budżet Gminy	Coroczne akcje informacyjne prowadzone przez pracowników Gminy i Miasta.
19.	Likwidację nielegalnych składowisk odpadów.	2009-2010	2009-2010	3	Urząd Gminy i Miasta	4 499,97	Budżet Gminy	-
20.	Opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o jakości wody przeznaczonej do spożycia.	2005-2011	2009-2010	3	Urząd Gminy i Miasta	b.d.	Budżet Gminy	Strona internetowa Gminy Nisko, tablica informacyjna, tablica ogłoszeń w miejscu badania.
21.	Ograniczenie emisji substancji do powietrza przez inwestycje dotyczące budowy i modernizacji infrastruktury drogowej i kolejowej (budowa obwodnic miast w ciągach najważniejszych dróg, poprawa nawierzchni dróg, modernizacja linii kolejowych)	2009-2010	2009-2010	3	Urząd Gminy i Miasta	2 771 842,94	Budżet Gminy	Remont nawierzchni.

Źródło: Raport POŚ dla Gminy Nisko.

- *Gdzie: 0 – brak realizacji zadania,
 1 – zrealizowane częściowo,
 2 – realizowane na bieżąco,
 3 – zrealizowane całkowicie.

Szczegółowy opis realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nisko znajduje się w „Raporcie z realizacji POŚ dla Gminy Nisko”.

5. Polityka ochrony środowiska w gminie.

5.1. Gospodarka wodno-ściekowa.

5.1.1. Charakterystyka i ocena stanu aktualnego.

Wody powierzchniowe

Teren Gminy Nisko odwadniany jest przez rzekę San oraz sieć drobnych cieków, które wpadają bezpośrednio do Sanu. Jednym z większych dopływów rzeki Sanu jest rzeka Barcówka. Wody będące wodami stojącymi na terenie omawianej Gminy to starorzecza Sanu, występujące w obrębie jego doliny. W celu określenia jakości wód powierzchniowych występujących na terenie Gminy Nisko, posłużono się wynikami pomiarów prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Wyniki pomiarów zestawiono w poniższej tabeli:

Tabela 3. Jakość wód powierzchniowych – wyniki pomiarów dotyczących rzeki San (stan na rok 2009).

Nazwa i kod jednolitej części wód powierzchniowych	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Elementy biologiczne	Klasyfikacja elementów jakości wód							Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan wód
			Elementy fizykochemiczne									
			Stan fizyczny (1)	Warunki tlenowe (2)	Zasolenie (3)	Zakwaszenie (4)	Substancje biogenne (5)	Razem (1-5)	Substancje szczególnie szkodliwe			
San od Wisłoka do ujścia PLRW2000 2122999	San-Wrzawy	V	Poniżej stanu dobrego	Poniżej stanu dobrego	I	I	II	Poniżej stanu dobrego	dobry	zły	dobry	zły

Źródło: WIOŚ Rzeszów.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie nie prowadzi badań jakości wód powierzchniowych na terenie Gminy Nisko, dlatego stan rzeki San oceniono w oparciu o najbardziej miarodajny punkt pomiarowy, tj. „San od Wisłoka do ujścia” PRLW20002122999. Jak wynika z danych przekazanych przez WIOŚ pod względem elementów biologicznych wody rzeki San (w omawianym punkcie) zaliczyć możemy do V klasy jakości, stan fizyczny oceniany jest poniżej stanu dobrego, analogiczna sytuacja ma miejsce w przypadku warunków tlenowych. Pod względem zasolenia i zakwaszenia wody zaliczyć możemy do I klasy jakości. W omawianym punkcie pomiarowym nie odnotowano zanieczyszczenia wód substancjami szczególnie szkodliwymi. Potencjał ekologiczny wód ocenia się jako zły, natomiast stan chemiczny jako dobry. Ogólny stan jakości wód określa się jako zły.

Wody podziemne

Na terenie Gminy Nisko poziom wodonośny zlokalizowany jest w obrębie piaszczysto-żwirowych utworów czwartorzędowych. Gmina Nisko znajduje się w obrębie jednego z Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, ustalonego decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (KDH 1/013/6037/97) z dnia 18.07.1997r., jest to zbiornik nr 425 Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów. Zbiornik obejmuje swoim zasięgiem tereny położone wzdłuż Sanu po jego zachodniej stronie. Brak jest danych na temat jakości wód podziemnych na terenie Gminy Nisko. Choć wody podziemne są mniej podatne na zanieczyszczenia niż wody powierzchniowe, cały obszar zbiornika wymaga najwyższej ochrony (ONO).

Zaopatrzenie w wodę

Na terenie Gminy Nisko zlokalizowane są trzy ujęcia wody oraz trzy eksploatowane stacje uzdatniania wody, które zasilają sieci wodociągowe. Stacje uzdatniania wody występujące na terenie Gminy Nisko:

- 1) Ujęcie wody, duża stacja uzdatniania wody zlokalizowana jest w mieście Nisko, przy ul. Szklarniowej. Stacja uzdatniania wody wybudowana została w latach 70-tych, pod potrzeby Państwowego Gospodarstwa Ogrodniczego. Modernizacja ww. stacji pod potrzeby komunalne, miała miejsce w latach 1990-1993. Wydajność omawianej stacji uzdatniania wody to 160 m³/d, jej rolą jest zabezpieczenie wody dla miasta Niska oraz części sołectw Gminy Nisko. Eksploatacją ujęcia przy ul. Szklarniowej zajmuje się Miejski Zakład Komunalny w Nisku. Jest to jedyne aktualnie eksploatowane ujęcie wody na terenie miasta. Mieszkańców ul. Zasanie w wodę zaopatruje ujęcie w Pysznicy.
- 2) Ujęcie wody, Stacja Uzdatniania Wody w Zarzeczcu – ujęcie w Zarzeczcu zaopatruje w wodę miejscowość Zarzeczce wraz z przyległymi przysiółkami.
- 3) Ujęcie wody, Stacja Uzdatniania Wody w Nowosielcu – ujęcie w Nowosielcu zaopatruje w wodę miejscowość Nowosielec i Kończyce.

Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych.

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych wynikać może ze sposobu gospodarowania odpadami ściekowymi na terenie gminy. Większość sołectw Gminy Nisko nie posiada zorganizowanego, komunalnego systemu kanalizacyjnego. Ścieki gromadzone są tam w indywidualnych zbiornikach bezodpływowych. Brak wystarczającego stanu technicznego tych zbiorników może prowadzić do niekontrolowanego wycieku tych zanieczyszczeń do środowiska gruntowego lub wodnego. Ścieki z ww. zbiorników bezodpływowych wywożone są często do lasu lub na pola, zamiast trafiać do oczyszczalni ścieków.

Gospodarka wodno-ściekowa

Miasto Nisko jest skanalizowane częściowo. Na terenie Gminy Nisko rozdzielcza sieć wodociągowa ma długość 140,5 km oraz posiada 2799 podłączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Sieć kanalizacyjna ma długość 86,8 km, a do sieci podłączonych jest 1938 budynków mieszkalnych. Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej to 13 689 mieszkańców (z czego 10 421 to mieszkańcy miasta). Liczba ludności korzystająca z sieci kanalizacyjnej to 11 440 (z czego 10 594 to mieszkańcy miasta). W 2010 roku zużycie wody na terenie gminy wyniosło 375,1 dam³ co dało 16,7 m³ na mieszkańca gminy. Liczba odprowadzonych ścieków wynosi 451,1 dam³. Oczyszczalnia ścieków, do której odprowadzane są nieczystości płynne z terenu całej gminy, znajduje się w Nisku przy ul. Kościuszki.

Tabela 4. Gospodarka wodno-ściekowa na terenie Gminy Nisko (stan na rok 2010).

Lokalizacja	Sieć rozdzielcza w kilometrach [km]		Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych		Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych		Ścieki odprowadzone w dam ³
	wodociągowa	kanalizacyjna	wodociągowe	kanalizacyjne	W dam ³	Na 1 mieszkańca w m ³	
	Stan w dniu 31.12.2010r.						
Gmina Nisko	140,5	86,8	2799	1938	375,1	16,7	451,1

Źródło: GUS.

Oczyszczalnie ścieków:

Na terenie Gminy Nisko zlokalizowana jest jedna oczyszczalnia ścieków, jest to Miejska Oczyszczalnia Ścieków w Nisku przy ulicy Kościuszki. Mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków uruchomiona została w 1997 r. Opisywana oczyszczalnia ścieków jest obiektem o wysokim standardzie wyposażenia, wysokim stopniu redukcji zanieczyszczeń, zautomatyzowanym procesem technologicznym. Przepustowość oczyszczalni to 7 147 m³/d. Oczyszczalnia zabezpiecza aktualne potrzeby odbioru ścieków z terenu Gminy Nisko. Oczyszczone ścieki trafiają do rzeki San. Powstające osady ściekowe wykorzystywane są do uprawy roślin, które nie są przeznaczone do spożycia.

Ochrona przeciwpowodziowa.

Ocena poziomu zagrożenia i zasięgu powodzi jest podstawą do określenia wydatków na zabiegi i przedsięwzięcia ograniczające zagrożenie zalewowe, likwidację skutków powodzi oraz system ostrzegawczy. Stopień zagrożenia powodziowego jest determinowany czynnikami naturalnymi (warunki klimatyczne, natężenie i rozkład przestrzenny opadów, powierzchnia i ukształtowanie zlewni) oraz antropogennymi (regulacja koryt rzeki, ich zabudowa hydrotechniczna, stopień zagospodarowania dolin rzecznych, infrastruktura komunikacyjna itp.).

Stopień zagrożenia powodziowego wynika również ze stanu i sprawności funkcjonowania w warunkach kryzysowych wielu służb państwowych. Podstawą wszelkich działań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej na wszystkich szczeblach decyzyjnych, jest znajomość obszarów, które w wyniku wezbrania mogą zostać zalane. Również na poziomie gminy podjęcie jakichkolwiek działań w tym zakresie musi bazować na znajomości obszarów potencjalnie zagrożonych zalaniem. Na terenie Gminy Nisko zaleca się stworzenie odpowiedniego zabezpieczenia przeciwpowodziowego.

Ochrona przeciwpowodziowa południowej części Gminy realizowana jest poprzez budowę Zbiornika Małej Retencji w Nisku os. Podwolina. Inwestycja ta przewiduje wykonanie w 2 etapach zbiornika kopanego o powierzchni lustra wody 16,3 ha z rowem i wałem opaskowym o długości 1,9 km oraz regulacją cieku wodnego „Borowina” odprowadzającego wody do rzeki „Barcówka”. Wprowadzane rozwiązania zabezpieczą mieszkańców osiedla Podwolina i Warchoły przed skutkami coraz częstszych w tym rejonie powodzi. Retencja przeciwpowodziowa, po wykonaniu całego zadania wyniesie 86 803 m³. W 2010 r. został oddany do użytku I etap realizacji zbiornika. Do końca 2012 r planowane jest zakończenie II etapu. Wartość całkowita obydwu etapów po przetargach wynosi 8 581 978 zł brutto.

5.1.2. Cele krótkookresowe

Cele krótkookresowe do 2014 roku:

Do celu tego należy:

- ograniczenie spływu zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego z pól,
- racjonalizacja wykorzystania i ochrona istniejących zasobów wodnych,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków,
- budowa zbiornika małej retencji.

5.1.3. Cele średniookresowe

Cele średniookresowe do 2018 roku:

Do celów tych należą:

- przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych,
- współpraca przy tworzeniu baz danych dotyczących wód i terenów zalewowych, systemu monitoringu środowiska.
- uporządkowanie gospodarki ściekowej w gminie poprzez budowę lub modernizację sieci wodociągowych, kanalizacji sanitarnych, sieci kanalizacji deszczowych, stacji uzdatniania wody.

5.1.4. Strategia realizacji celów.

W celu uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy do realizacji przewidziane zostały zadania związane z budową i modernizacją sieci wodociągowych, kanalizacji sanitarnych, sieci kanalizacji deszczowych oraz stacji uzdatniania wody. Zadania te zostały wyznaczone i opisane w rozdziale nr 6.

Dla obszarów, gdzie ze względów technicznych nie będzie możliwe podłączenie do sieci kanalizacyjnej, zalecana jest budowa przydomowych oczyszczalni ścieków. Koszty inwestycyjne, są nieco wyższe od kosztów budowy zbiornika bezodpływowego, jednak koszty eksploatacyjne są kilkakrotnie niższe. Po roku użytkowania łączne koszty inwestycyjne i eksploatacyjne są znacznie niższe na korzyść oczyszczalni przydomowej. Za tym rozwiązaniem przemawiają także przesłanki praktyczne oraz znacznie większa trwałość urządzeń.

W celu ochrony wód powierzchniowych pod względem jakościowym i ilościowym zaleca się prowadzenie następujących działań:

1. respektowania przepisów dotyczących ustanawiania stref ochronnych źródeł i ujęć wody;
2. renaturalizacji cieków wodnych i terenów przyległych;
3. przeciwdziałania migracji wodnej składników pokarmowych ze zlewni do wód powierzchniowych poprzez:
 - stosowanie właściwych zabiegów agrotechnicznych oraz racjonalną gospodarkę nawozami w agroekosystemach
 - kształtowanie urozmaiconej struktury krajobrazu rolniczego, bogatej w takie elementy jak wyspy leśne, zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, powierzchnie wodne
 - tworzenie stref buforowych na granicy ląd-woda, porośniętych trwałą roślinnością
 - zabezpieczenie przeciwerozcyjne zlewni.

W celu ochrony wód podziemnych pod względem jakościowym i ilościowym zaleca się prowadzenie następujących działań:

1. nieprzekraczaniu zasobów dyspozycyjnych zbiornika;
2. ustanowieniu stref ochronnych dla wszystkich ujęć wody, dla których jest to wymagane przepisami;
3. likwidacji stwierdzonych ognisk zanieczyszczeń i zagrożeń dla wód podziemnych;
4. racjonalnym nawożeniu gruntów nawozami sztucznymi i ograniczone stosowanie środków ochrony roślin.

5.2. Ochrona powierzchni ziemi i gleby

5.2.1. Charakterystyka i ocena aktualnego stanu

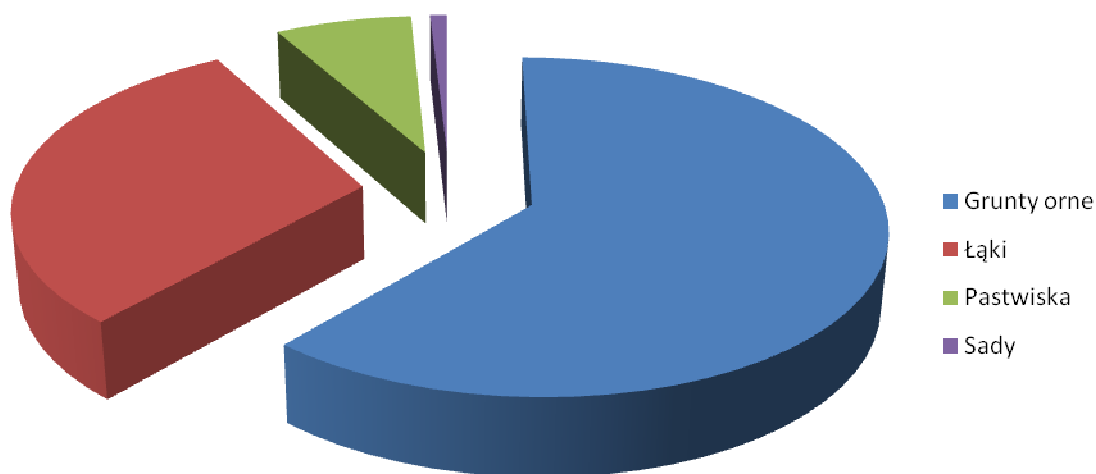
Gmina Nisko znajduje się w obrębie Zapadliska Przedkarpackiego. W budowie geologicznej biorą udział utwory, które powstały w:

- 3) trzeciorzędzie – utwory tego wieku znajdują się bezpośrednio na starszym, zerodowanym prekambryjskim podłożu. Utwory trzeciorzędowe wykształciły się jako iły krakowieckie, które to zalegają na różnych głębokościach od 3m p.p.t. w obrębie Równiny Biłgorajskiej do 14-19 m p.p.t. w dolinie Sanu;
- 4) czwartorzędzie – osady plejstocenu tworzą kompleks osadów, są to osady akumulacji rzecznej.

Na terenie Gminy Nisko przeważają gleby bielicowe o niskiej jakości, zawierające niewielką ilość składników pokarmowych. Około 76% użytków rolnych posiada odczyn kwaśny. Gleby najwyższej jakości znajdują się na terenie miasta Nisko, Zarzecza oraz Raławic.

Użytki rolne na terenie Gminy Nisko stanowią ok. 35,4% jej powierzchni, tj. 5 040 ha. Informacje na ich temat przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 2. Struktura użytków rolnych na terenie Gminy Nisko (stan na rok 2005).

Źródło: GUS.

Jak wynika z powyższego wykresu, w strukturze użytków rolnych na terenie Gminy Nisko 61,4 % powierzchni stanowią grunty orne (3 097 ha), 30,4% łąki (1 531 ha), 7,3% pastwiska (366 ha), 0,9% sady (46 ha). Grunty orne występują głównie na terenie sołectw: Nowosielec, Kończyce, Nowa Wieś, Raclawice. Największe powierzchnie użytków zielonych występują na terenie Miasta Nisko.

Degradacja środowiska glebowego

Z uwagi na fakt, iż część gminy posiada wiejski charakter, istotny wpływ na środowisko glebowe ma rolnictwo. Wynika to z faktu, iż obejmuje ono swoim oddziaływaniem duży obszar i powoduje zasadnicze zmiany w środowisku naturalnym. Najbardziej istotne zagrożenia związane z rolniczym użytkowaniem gruntów to:

- niszczenie mechaniczne roślinności oczek i mokradeł śródpolnych, zwłaszcza pozbawionych zarośli i zadrzewień przywodnych podczas prac polowych, niszczenie chemiczne poprzez stosowanie środków ochrony roślin i nadmierny spływ biogenów z pól,
- stosowanie na całej powierzchni upraw polowych środków ochrony roślin, powodujące ubożenie i zanikanie roślinności segetalnej,
- intensywne zagospodarowanie użytków zielonych z oraniem, „meliorowaniem”, nawożeniem, obsiewem szlachetnymi gatunkami traw, stosowaniem środków ochrony roślin powodujące drastyczne ubożenie bogactwa florystycznego łąk.

Dodatkowym czynnikiem mającym negatywny wpływ na środowisko glebowe jest eksploatacja zasobów naturalnych występujących na terenie gminy. Zasady związane z ochroną i eksploatacją zasobów surowców mineralnych, zawarte są w PZP oraz w odrębnych decyzjach i przepisach szczególnych.

Zasoby naturalne

Na terenie Gminy Nisko zlokalizowane są zasoby stanowiące surowiec dla przemysłu ceramicznego i budowlanego. Do surowców tych możemy zaliczyć piaski wydmore, piaski rzeczne, piaski i żwiry wodno-lodowcowe, gliny zwałowe, gliny rzeczne, a także ility trzeciorzędowe.

Złoże zatwierdzone przez Starostę Niżańskiego (stan na rok 31.07.2011r.):

- 1) złoże „Zarzecze-Kamień” – złoże surowca ilastego,
- 2) złoże „Zarzecze-Hawryły II” – gliny i ility,
- 3) złoże „Zarzecze I” – złoże surowca ilastego.

Istniejące, zatwierdzone obszary górnicze (stan na rok 31.07.2011r.):

- 1) OG Zarzecze-Kamień, pow. 1,915 ha,
- 2) OG Zarzecze Jamax, pow. 1,011 ha,
- 3) OG Zarzecze-Hawryły II, pow. 0,8291 ha.

Na terenie Gminy Nisko znajdują się grunty, które wymagają rekultywacji. Stanowią one około 31,29 ha.

5.2.2. Cele krótkookresowe

Cele krótkookresowe do 2014 roku

Do celów tych należą:

- Poprawa jakości środowiska pod względem ziemi i gleb, w tym zwiększenie atrakcyjności gminy,
- Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
- Użyźnianie gleby materią organiczną,
- Rekultywacja terenów zdegradowanych,
- Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem.

5.2.3. Cele średniookresowe

Cele średniookresowe do 2018 roku

Do celów tych należą:

- Stworzenie map glebowych,
- Współpraca przy tworzeniu baz danych dotyczących jakości gleb, systemu monitoringu środowiska,
- Rekultywacja terenów zdegradowanych,
- Ochrona złóż kopalin,
- Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją.

5.2.4. Strategia realizacji celów

Podejmując działania z zakresu ochrony powierzchni ziemi i gleb zaleca się nadzór nad eksploatacją zasobów naturalnych. Przywracanie wartości użytkowej gruntom zdegradowanym może odbywać się poprzez stosowanie odpowiednich upraw, które będą okresowo przeorywane, przez co spełnią rolę naturalnego nawozu i bufora wysokiego odczynu pH (wyka, gorczyca, łubin) oraz pozwolą na poprawę struktury gleby i wzmocnienie

systemów korzeniowych upraw produkcyjnych. Zaleca się także prowadzenie nadzoru nad rekultywacją terenów zdegradowanych.

5.3. Ochrona powietrza

5.3.1. Charakterystyka stanu aktualnego

Źródła zanieczyszczeń powietrza

Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego są:

- przemysł,
- spalanie paliwa stałego (węgiel, miął koksowy, koks),
- spalanie odpadów w piecach indywidualnych gospodarstw domowych,
- emisja niezorganizowana z kopalń (głównie pyły).

W okresie zimowym wzrasta emisja pyłów i zanieczyszczeń spowodowanych spalaniem paliw stałych w kotłowniach indywidualnych i indywidualnych piecach centralnego ogrzewania.

Negatywny wpływ na jakość powietrza atmosferycznego mają lokalne kotłownie pracujące na potrzeby centralnego ogrzewania, a także małe przedsiębiorstwa spalające węgiel w celach grzewczych lub technologicznych. Brak urządzeń oczyszczania bądź odpylania gazów spalinowych powodują, iż całość wytwarzanych zanieczyszczeń trafia do powietrza atmosferycznego. Niska sprawność i efektywność technologii spalania są poważnym źródłem emisji zanieczyszczeń. Co więcej, głównym paliwem w sektorze gospodarki komunalnej jest węgiel, często zawierający znaczne ilości siarki. Rodzaje oraz źródła zanieczyszczeń powietrza zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 5. Rodzaje oraz źródła zanieczyszczeń powietrza.

Zanieczyszczenia	Źródło emisji
Pył ogółem	spalanie paliw, unoszenie pyłu w powietrzu;
SO ₂ (dwutlenek siarki)	spalanie paliw zawierających siarkę;
NO (tlenek azotu)	spalanie paliw;
NO ₂ (dwutlenek azotu)	spalanie paliw, procesy technologiczne;
NO _x (suma tlenków azotu)	sumaryczna emisja tlenków azotu;
CO (tlenek węgla)	produkt niepełnego spalania;
O ₃ (ozon)	powstaje naturalnie oraz z innych zanieczyszczeń będących utleniaczami;
Amoniak, metan	transport, produkcja rolna, produkty spalania.

Ocena stanu jakości powietrza.

Na terenie Gminy Nisko występuje jedno stanowisko pomiarowe monitoringu powietrza w województwie podkarpackim. Wykonywane pomiary dotyczą stężeń SO₂, NO₂, PM10, PM2.5, stężenia metali i bezno(α)piranu w pyle PM10. Wyniki pochodzące z omawianego stanowiska pomiarowego wykorzystane były podczas opracowania „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim – raport za rok 2010”. Opis stanowiska pomiarowego znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 6. Stanowisko pomiarowe monitoringu powietrza w województwie podkarpackim – Nisko).

Stanowisko pomiarowe/rodzaj badanego zanieczyszczenia	Typ pomiarów	Liczba założonych pomiarów, rok 2010	Liczba wykonanych pomiarów, rok 2010	Kompletność serii	Pokrycie roku [%]
Nisko – Szklarniowa/SO ₂	automatyczne	8760	8443	96,4	96,4
Nisko – Szklarniowa/NO ₂	automatyczne	8760	8448	96,5	96,5
Nisko –	manualne	365	359	98,4	98,4

Stanowisko pomiarowe/rodzaj badanego zanieczyszczenia	Typ pomiarów	Liczba założonych pomiarów, rok 2010	Liczba wykonanych pomiarów, rok 2010	Kompletność serii	Pokrycie roku [%]
Szklarniowa/PM10					
Nisko – Szklarniowa/PM2.5	manualne	365	301	82,5	82,5

WIOŚ Rzeszów

Podczas analizy wyników badań przeprowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, pod uwagę brano wyniki dotyczące strefy podkarpackiej, do której zalicza się obszar Gminy Nisko. Wnioski wynikające z analizy zawarto poniżej.

Zanieczyszczenie powietrza SO₂

Średnioroczne stężenia SO₂ na terenie województwa podkarpackiego kształtowały się w przedziale 4,8 – 12,1 µg/m³. Dla Gminy Nisko średnioroczne stężenie SO₂ wynosiło 9,2 µg/m³, stężenie średniodobowe SO₂ wyniosło 68,4 µg/m³, natomiast stężenie jednogodzinne SO₂ wyniosło 194,1 µg/m³ (55,5% normy). W całej strefie (a w tym na terenie Gminy Nisko) nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnych norm.

Zanieczyszczenie powietrza NO₂

Średnioroczne stężenia NO₂ na terenie województwa podkarpackiego kształtowały się w przedziale 8,7-29,8 µg/m³ (21,8 – 74,5% normy). Dla Gminy Nisko średnioroczne stężenie NO₂ wynosiło 30 µg/m³, natomiast stężenie jednogodzinne SO₂ wyniosło 156,2 µg/m³ (78,1% normy). W całej strefie (a w tym na terenie Gminy Nisko) nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnych norm.

Zanieczyszczenie powietrza CO₂

W ocenie jakości powietrza w województwie podkarpackim za rok 2010 w zakresie tlenu węgla strefa podkarpacka zaliczona została do klasy A. W całej strefie (a w tym na terenie Gminy Nisko) nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnych norm.

Zanieczyszczenie powietrza benzenem

W ocenie jakości powietrza w województwie podkarpackim za rok 2010 w zakresie zanieczyszczenia powietrza benzenem strefa podkarpacka zaliczona została do klasy A. W całej strefie (a w tym na terenie Gminy Nisko) nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnych norm.

Zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym PM10

W roku 2010 na terenie Gminy Nisko odnotowano 82 przekroczeń dopuszczalnych norm. Przekroczenia występują głównie w okresie grzewczym. W celu poprawy jakości środowiska zaleca się podjęcie działań naprawczych.

Zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym PM2.5

W roku 2010 na terenie Gminy Nisko odnotowano przekroczenia poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM2.5 w powietrzu. W ocenie jakości powietrza w województwie podkarpackim za rok 2010 w zakresie pyłu zawieszonego PM2.5 strefa podkarpacka zaliczona została do klasy C.

Zanieczyszczenie powietrza metalami oraz benzo(α)pirenu w pyłe zawieszonym PM10

W zakresie stężenia metali oraz benzo(α)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 przekroczeń dopuszczalnych norm nie odnotowano w przypadku:

- a) kadmu,

- b) arsenu,
- c) niklu,
- d) ołowiu,

Przekroczenia odnotowano natomiast w przypadku:

- a) benzo(α)pirenu.

Emisja komunikacyjna

Negatywne oddziaływanie na środowisko niesie ze sobą emisja komunikacyjna, która najbardziej odczuwalna jest w pobliżu dróg charakteryzujących się dużym natężeniem ruchu kołowego. W przypadku Gminy Nisko są to:

- DK nr 19, relacji Lublin – Rzeszów (długość na terenie Gminy Nisko 19,074 km),
- DK nr 77, relacji Lipnik – Przemyśl (długość na terenie Gminy Nisko 9,093 km).
- Droga wojewódzka nr 858, relacji Zarzecze – Szczebrzeszyn (długość na terenie Gminy Nisko 5,216 km),
- Droga wojewódzka nr 872, relacji Łoniów – Nisko, (długość na terenie Gminy Nisko 5,596 km).
- Drogi powiatowe i gminne.

Głównymi zanieczyszczeniami emitowanymi w związku z ruchem samochodowym należą:

- tlenek i dwutlenek węgla,
- węglowodory,
- tlenki azotu,
- pyły zawierające metale ciężkie,
- pyły ze ścierania się nawierzchni dróg i opon samochodowych.

Dla stanu powietrza atmosferycznego istotne znaczenie ma emisja NO_x oraz metali ciężkich. Duże znaczenie ma również tzw. emisja wtórna z powierzchni dróg, która zależy w dużej mierze od warunków meteorologicznych. Komunikacja jest również źródłem emisji benzenu, benzo(α)pirenu, toluenu i ksylenu. Na wielkość tych zanieczyszczeń wpływa stan techniczny samochodów, stopień zużycia substancji katalitycznych oraz jakość stosowanych paliw. Gwałtowny rozwój transportu, przejawiający się wzrostem ilości samochodów na drogach oraz aktualny stan i infrastruktury dróg spowodował, iż transport może być uciążliwy dla środowiska naturalnego.

W przypadku substancji toksycznych emitowanych przez silniki pojazdów do atmosfery, źródła te trudno zidentyfikować pod kątem emisji zanieczyszczeń, gdyż zwykle nie ma dla nich materiałów sprawozdawczych. Na podstawie znanych wartości średniego składu paliwa, szacowany przeciętny skład spalin silnikowych jest następujący:

Tabela 7. Przeciętny skład spalin silnikowych (w % objętościowo).¹

Składnik	Silniki benzynowe	Silniki wysokoprężne	Uwagi
Azot	24 - 77	76 - 78	nietoksyczny
Tlen	0,3 - 8	2 - 18	nietoksyczny
Para wodna	3,0 - 5,5	0,5 - 4	nietoksyczny
Dwutlenek węgla	5,0 - 12	1 - 10	nietoksyczny
Tlenek węgla	0,5 - 10	0,01 - 0,5	toksyczny

¹ Wg J. Jakubowski - „Motoryzacja a środowisko”.

Składnik	Silniki benzynowe	Silniki wysokoprężne	Uwagi
Tlenki azotu	0,0 - 0,8	0,0002 - 0,5	toksyczny
Węglowodory	0,2 - 3	0,009 - 0,5	toksyczny
Sadza	0,0 - 0,04	0,01 - 1,1	toksyczny
Aldehydy	0,0 - 0,2	0,001 - 0,009	toksyczny

Na skutek powszechnej elektryfikacji, emisje do powietrza związane z ruchem kolejowym mają znaczenie marginalne. Należą do nich jedynie emisje zanieczyszczeń pyłowych związanych z ruchem pociągów, oraz niewielkie emisje z lokomotyw spalinowych używanych głównie na bocznicach kolejowych.

Niska emisja

Negatywne oddziaływanie na stan jakości powietrza niesie ze sobą niska emisja z lokalnych kotłowni i pieców węglowych, które używane są w indywidualnych gospodarstwach domowych na terenie gminy. W lokalnych systemach grzewczych brak jest urządzeń ochrony powietrza. Emisja z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową, która związana jest z okresem grzewczym. Poważnym problemem jest fakt, iż na terenie gminy dochodzi do spalania odpadów komunalnych w piecach centralnego ogrzewania. Na terenie Gminy Nisko zaleca się opracowanie *Programu Ograniczenia Niskiej Emisji*, który przyczyni się do ograniczenia emisji z lokalnych kotłowni i pieców węglowych, a także wpłynie korzystnie na poprawę stanu jakości powietrza atmosferycznego.

Emisja niezorganizowana

Do tej kategorii zaliczane są inne nie wymienione źródła emisji. Znaczenie w tej kategorii ma emisja pochodząca z zlokalizowanej na terenie gminy oczyszczalni ścieków. Do pozostałych źródeł emisji można zaliczyć np. wypalanie traw, emisję lotnych związków organicznych związanych z lakierowaniem.

5.3.2. Cele krótkookresowe

Cel krótkookresowy do 2014 roku

Do celu tego należy:

- Przekształcanie istniejącego systemu ogrzewania w system bardziej przyjazny dla środowiska, w szczególności ograniczenie „niskiej emisji”,
- Promowanie wykorzystania alternatywnych źródeł energii,
- Eliminacja paliw węglowych niskiej jakości.

5.3.3. Cele średniookresowe

Cele średniookresowe do 2018 roku

Do celów tych należą:

- Współpraca przy tworzeniu baz danych dotyczących powietrza atmosferycznego, systemu monitoringu środowiska,
- Gazyfikacja, wprowadzenie nowych systemów ogrzewania,
- Edukacja ekologiczna i podnoszenie świadomości społecznej w odniesieniu zagrożeń związanych z zanieczyszczaniem powietrza – głównie dotyczących spalania odpadów komunalnych, opakowań i tworzyw sztucznych w prywatnych paleniskach,
- Poprawa stanu nawierzchni dróg (obniżenie emisji komunikacyjnej).

5.3.4. Strategia realizacji celów

Ograniczenie emisji komunikacyjne

W celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń związanej z ruchem komunikacyjnym zaleca się podjęcie następujących działań:

- dbałość o stan nawierzchni dróg;
- polepszenie stanu technicznego pojazdów – stopniowa eliminacja pojazdów niesprawnych technicznie i nieposiadających katalizatorów spalin;
- działanie mające na celu redukcję uciążliwości transportu samochodowego – głównie w zakresie logistyki jak również poprzez kontrolę emisji spalin;
- przygotowanie warunków dla rozwoju ruchu rowerowego – wytyczenie i wykonanie ścieżek rowerowych.
- stosowanie pasów zieleni i zadrzewienia.

Ograniczenie niskiej emisji

Z uwagi na wiejsko-miejski charakter gminy, na jej terenie przeważa rozproszona zabudowa jednorodzinna. Sprzyja to powstawaniu tzw. „niskiej emisji”, która jest istotnym problemem środowiskowym. W celu jej ograniczenia zaleca się podjęcie następujących działań:

- sukcesywną wymianę przestarzałych kotłów węglowych CO używanych na terenie posesji prywatnych i zastępowanie ich nowoczesnymi piecami o wyższej sprawności, a tym samym niższym zapotrzebowaniu na paliwo i mniejszej emisji spalin;
- edukacja społeczna i uświadamianie o szkodliwości spalania różnego rodzaju odpadów oraz węgla o słabej kaloryczności i dużym zasiarczeniu w paleniskach domowych;
- promowanie działań zmierzających do eliminacji strat ciepła z budynków mieszkalnych (docieplenia, wymiana okien itp.);
- promowanie stosowania paliw proekologicznych takich jak np. gaz ziemny, olej opałowy.

5.4. Ochrona przyrody

5.4.1. Charakterystyka i ocena aktualnego stanu

Na terenie Gminy Nisko występują obszary NATURA 2000, pomniki przyrody, użytki ekologiczne oraz fragment otuliny Parku Krajobrazowego.

Pomniki przyrody

Jak wynika z danych udostępnionych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Rzeszowie, na terenie Gminy Nisko znajdują się następujące pomniki przyrody ożywionej:

- 1) Sosna wejmutka w parku miejskim Nr rejestru 289,
- 2) Jesion wyniosły na terenie gosp. „Sopot” Nr rejestru 291,
- 3) Klon pospolity w parku miejskim Nr rejestru 290,
- 4) Platan klonolistny w parku miejskim Nr rejestru 449,
- 5) Dąb szypułkowy w parku miejskim Nr rejestru 450,
- 6) Dąb szypułkowy Parafia Rzymsko-Katolicka Nr rejestru 638,
- 7) Dąb szypułkowy RCEZ Nr rejestru 639,
- 8) Zgrupowanie 182 dębów szypułkowych „Dębinka” Nr rejestru 640,
- 9) W miejscowości Raclawice-Waldekówka – dąb szypułkowy, Nr rejestru 293,
- 10) W miejscowości Raclawice rejon Sanepidu klon, Nr rejestru 292.

Obszary leśne

Informacje na temat obszarów leśnych występujących na terenie Gminy Nisko przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 8. Dane o leśnictwie na terenie Gminy Nisko (stan rok 2010).

Wyszczególnienie	Powierzchnia gruntów leśnych						Lesistość [%]	
	ogółem	w tym lasy	z ogółem publiczne					
			razem	własność Skarbu Państwa	w tym			własność gminy
					w zarządzie Lasów Państwowych			
w hektarach [ha]								
Gmina Nisko	7477,1	7249,1	6582,1	6510,1	6508,1	72	50,90	

Źródło: GUS, Rzeszów.

Lasy zajmują około 50,9% całkowitej powierzchni gminy. Wskaźnik ten jest jednym z wyższych w regionie. Występujące na terenie gminy kompleksy leśne to pozostałości dawnej Puszczy Sandomierskiej. Na terenie Gminy Nisko występują głównie skupiska boru mieszanego, boru świeżego, boru mieszanego wilgotnego, a także boru wilgotnego. W drzewostanie leśnym dominuje sosna z domieszkami jodły, modrzewia i brzozy.

Użytki ekologiczne:

- 1) Teren bagna o powierzchni 1,5 ha,
- 2) Teren podmokły o powierzchni 1,0 ha,
- 3) Bagno „Uroczyisko Bardo” o powierzchni 8,00 ha.

Oprócz ww. form ochrony przyrody na terenie Gminy Nisko ochroną prawną objęty jest fragment otuliny Parku Krajobrazowego „Lasy Janowskie” w północnozachodniej części Gminy. Fragment otuliny zajmuje powierzchnię 376 ha oraz utworzony został uchwałą WRN nr XXVI/141/88 w Tarnobrzegu dnia 20.03.1998r.

Obszary NATURA 2000²**Dolina Dolnego Sanu (ob. ptasi)**

Kod obszaru: PL 143,

Forma ochrony w ramach sieci NATURA 2000:

obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia),

Powierzchnia: 34252 ha.

Opis:

Ostoja obejmuje dolinę rzeczną o długości ok. 90 km z licznymi starorzeczami i fragmentami lasów łągowych. Teren stanowi ważne miejsce gniazdowania derkacza, dzięcioła białoszyjnego, przepiórki, a regionalnie także błotniaka łąkowego i rybitwy białoczelnej.

Ostoja obejmuje dolny bieg Sanu, przebiegając z południowego wschodu na północny zachód. Szerokość doliny wynosi średnio ok. 6 km, jedynie w rejonie Stalowej Woli zwęża się do ok. 2 km. Głównymi dopływami są Wisłok i Tanew oraz kilka mniejszych rzek. Obecne koryto ma zróżnicowaną szerokość wynoszącą od 70 do 100 m, a w najszerszych miejscach, pomiędzy Starym Miastem a Stalową Wałą, rozszerza się do ok. 210 m. Poniżej Starego

² <http://obszary.natura2000.org.pl>
<http://natura2000.gdos.gov.pl>

Miasta San ma charakter naturalny i poza okresem wysokich stanów wód licznie spotykane są piaszczyste wyspy, łachy i mielizny. Teren został od XVIII wieku znacznie przekształcony poprzez osuszanie, melioracje i regulacje koryta. Po wybudowaniu zapory w Solinie w latach 1950. w górnym biegu rzeki, wylewy są sporadyczne i bardzo krótkotrwałe nie licząc rzadko występujących powodzi. Wały przeciwpowodziowe ciągną się od Niska do ujścia Sanu do Wisły. Na pozostałym obszarze ich nie ma z wyjątkiem niewielkiego fragmentu k. Sieniawy. Skraj doliny miejscami jest zabagniony, rozwijają się tam olsy oraz roślinność bagienna, dotyczy to zwłaszcza fragmentu poniżej Krzeszowa. W ujściowej części doliny charakterystycznym elementem są zarówno czynne, jak i opuszczone cegielnie z wyrobiskami w ich otoczeniu.

Wnętrze doliny jest w głównej mierze wylesione i przeznaczone do produkcji rolnej. Dotychczasowa powierzchnia gruntów ugorowanych znacznie zmniejszyła się po akcesji Polski do UE na skutek dopłat bezpośrednich dla rolników. Obszary łąkowe zachowały się najlepiej na terasie zalewowej, choć spotykane są we wszystkich częściach doliny, nawet z dala od koryta. Na niemal całej długości biegu rzeki ciągną się wikliny nadrzeczne, natomiast pozostałości dawnych lasów łęgowych są silnie rozproszone tworząc fragmenty nie przekraczające powierzchni kilkunastu hektarów, z wyjątkiem kompleksu k. Stalowej Woli o powierzchni ok. 40 ha. Do obydwu stron doliny na większości jej obszaru przylegają dwa duże kompleksy leśne: Puszcza Sandomierska i Lasy Janowskie. W całej ostoii występują starorzecza, jednakże najlepiej zachowały się ich fragmenty w ujściowym odcinku doliny poniżej Stalowej Woli.

Dolina Dolnego Sanu (ob. siedliskowy)

Kod obszaru: PLH180020,

Forma ochrony w ramach sieci NATURA 2000:

Specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa),

Obszar biogeograficzny: kontynentalny,

Powierzchnia: 10176,6 ha.

Opis:

Obszar leży w Kotlinie Sandomierskiej na wysokości 140-225 m n.p.m. i obejmuje najbardziej cenne przyrodniczo fragmenty doliny dolnego Sanu na odcinku Jarosław - ujście. Dolina rzeki w stadium dojrzałym, o kierunku SE-NW osiąga szerokość 7-15 km. Zasadniczymi elementami jej budowy są dwa poziomy terasowe holoceniowe oraz terasa plejstoceńska. Współczesny San, pomimo regulacji, zachowuje cechy rzeki roztopowej (tworząc odsypy - plaże i ławice). W okolicach Zarzecza i Krzeszowa w granicach obszaru znalazło się strome zbocze z płatami roślinności ciepłolubnej kontrastującymi z łąkami olszowymi (z masowym udziałem skrzypu olbrzymiego) rozwiniętymi wokół licznych źródeł.

W dolinie dominuje krajobraz rolniczy siedliska rolnicze zajmują ponad połowę powierzchni, jedną czwartą - siedliska łąkowe i zaroślowe, prawie jedną piątą - wody Sanu. Lasy iglaste, liściaste oraz obszary zantropogenizowane stanowią zdecydowaną mniejszość – w sumie około 5%.

Zidentyfikowano tu 14 typów siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Największe znaczenie mają: kompleks zbiorowisk przykorytowych (łągi wierzbowe, ziołorośla i pionierska roślinność na piaszczystych odsypach i namuliskach). Istotną rolę w dolinie odgrywają także różnego typu ekstensywnie użytkowane łąki oraz liczne starorzecza z bogatą florą wodną. Na suchych łąkach i pastwiskach oraz na krawędziach erozyjnych występują ciekawe zbiorowiska kserotermiczne. Florę i faunę cechuje znaczne bogactwo, wykazano tu 19 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej.

Występują tu istotne regionalnie populacje modraszka teleiusa, modraszka nausithousa, wydry i bolenia. W dolinie występują również takie gatunki roślin jak storczyk cuchnący, róża francuska, pięciornik skalny, powojnik prosty, kotewka orzech wodny oraz owad: modliszka zwyczajna. Obszar stanowi istotny korytarz ekologiczny w tym dla ichtiofauny. Wody rzeki San i jej dopływów są siedliskiem cennych gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Dorzecze Sanu objęte jest krajowym programem restytucji ryb wędrownych (certy, troci wędrownej, łososa i jesiotra ostronosego). Dopływy Sanu prezentują walory potencjalnych tarlisk i siedlisk wędrownych ryb prądoculubnych o znaczeniu europejskim.

Celem ochrony w obszarze jest zachowanie mozaiki siedliskowej charakterystycznej dla większych dolin rzecznych.

Puszcza Sandomierska

Kod obszaru: PLB180005

Forma ochrony w ramach sieci NATURA 2000:

Specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa),

Obszar biogeograficzny: kontynentalny,

Powierzchnia: 129115.6 ha

Opis:

Obszar położony jest w centralnej części Kotliny Sandomierskiej, pokrytej w dużej mierze przez lasy. Zajmuje Równinę Tarnobrzeską oraz północną, krawędziową część Płaskowyżu Kolbuszowskiego. Na pokrywę geologiczną składają się utwory pochodzenia fluwialnego, fluwioglacjalnego i glacialnego, które zalegają na nieprzepuszczalnych łożach mioceńskich. Taki układ warstw sprzyja zachowaniu wilgotności podłoża pomimo przeprowadzonych tu melioracji. Znamionną cechą obszaru jest duży kontrast siedliskowy, występujący często pomiędzy sąsiadującymi płatami roślinności. Z jednej strony są to ekosystemy wykształcone na piaszczystym i wybitnie suchym podłożu, z drugiej zaś położone w lokalnych obniżeniach i silnie uwilgotnione. Kotlina Sandomierska jest regionem o stosunkowo dużych, jak na tą część Polski, wpływach klimatu atlantyckiego. Obszar charakteryzuje się znacznym stopniem naturalności i małą gęstością zaludnienia. Głównymi sposobami użytkowania są tu gospodarka leśna i ekstensywne rolnictwo. W obszarze zlokalizowanych jest też kilka dużych, znaturalizowanych stawów hodowlanych oraz poligon wojskowy. Celem ochrony w obszarze jest zachowanie najbogatszych fragmentów Puszczy Sandomierskiej.

5.4.2. Cele krótkookresowe.

Cele krótkookresowe do 2014 roku:

- Ochrona lasów;
- Ochrona, zwiększenie ilości oraz uporządkowanie terenów zielonych;
- Utrzymanie bioróżnorodności, zwłaszcza na terenach chronionych;
- Uwzględnianie wartości przyrodniczych podczas ustalania polityki gminy.

5.4.3. Cele średniookresowe.

Cele średniookresowe do 2018 roku:

- Utrzymanie i ochrona obszarów o wysokich warunkach przyrodniczych;
- Zachowanie bioróżnorodności poprzez ochronę gatunkową roślin i zwierząt;
- Powiązanie polityki środowiskowej z planowaniem przestrzennym;

- Tworzenie ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych na terenach cennych przyrodniczo i bogatych krajobrazowo.

5.4.4. Strategia realizacja celów.

Jednym z zadań leżących w kwestii gminy jest zapewnienie mieszkańcom dostępu do dóbr przyrody oraz ich ochrona i kształtowanie. Aby te warunki zostały spełnione należy spełnić pewien zakres wymogów:

- Uwzględnić obowiązek tworzenia i ochrony terenów zieleni w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
- Uwzględnić granice rolno-leśne w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
- Wdrażać propozycję obiektów i obszarów chronionych wyróżniających się walorami przyrodniczymi,
- Zachować ciągłość „korytarzy ekologicznych” znajdujących się na terenie gminy,
- Prowadzenie gospodarki leśnej pozwalającej na prawidłowy rozwój drzewostanów,
- Zmniejszenie presji wywieranej na kompleksy leśne przez odpowiednie zagospodarowanie terenów do nich przylegających,
- Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych połączone z rekultywacją terenów zdegradowanych przy ich użytkowaniu,
- Zachować bioróżnorodność agrocenoz, rekultywowanych terenów poeksploatacyjnych, walorów krajobrazowych cennych fizjograficznie form krajobrazu,
- Podnosić świadomość ekologiczną lokalnych społeczności poprzez programy edukacji ekologicznej koordynowanej przez organizacje, stowarzyszenia lub władze gminy.

5.5. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Zagadnienia dotyczące ochrony ludzi i środowiska przed niekorzystnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych regulowane są przepisami dotyczącymi:

- ochrony środowiska,
- bezpieczeństwa i higieny pracy,
- prawa budowlanego,
- zagospodarowania przestrzennego,
- przepisami sanitarnymi.

Jako promieniowanie niejonizujące określa się promieniowanie, którego energia oddziałująca na każde ciało materialne nie wywołuje w nim procesu jonizacji. Promieniowanie to związane jest ze zmianami pola elektromagnetycznego. Poniżej zestawiono potencjalne źródła omawianego promieniowania:

- urządzenia wytwarzające stałe pole elektryczne i magnetyczne,
- urządzenia wytwarzające pole elektryczne i magnetyczne o częstotliwości 50 Hz, (stacje i linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia);
- urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne o częstotliwości od 1 kHz do 300 GHz, (urządzenia radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne)
- inne źródła promieniowania z zakresu częstotliwości: 0 - 0,5 Hz, 0,5 - 50 Hz oraz 50-1000 Hz.

Zagadnienia dotyczące promieniowania niejonizującego są określone przez *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów* (Dz. U. 2003r., Nr 192, poz. 1883).

Dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, rozporządzenie ustala odrębną wartość składowej elektrycznej pola w wysokości 1 kV/m.

Dla pozostałych terenów, na których przebywanie ludzi jest dozwolone bez ograniczeń, rozporządzenie ustala wysokość składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego o częstotliwości 50 Hz w wysokości 10 kV/m, natomiast składowej magnetycznej w wysokości 60 A/m. ponadto rozporządzenie określa:

- dopuszczalne poziomy elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego;
- metody kontroli dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych;
- metody wyznaczania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych, jeżeli w środowisku występują pola elektromagnetyczne z różnych zakresów częstotliwości.

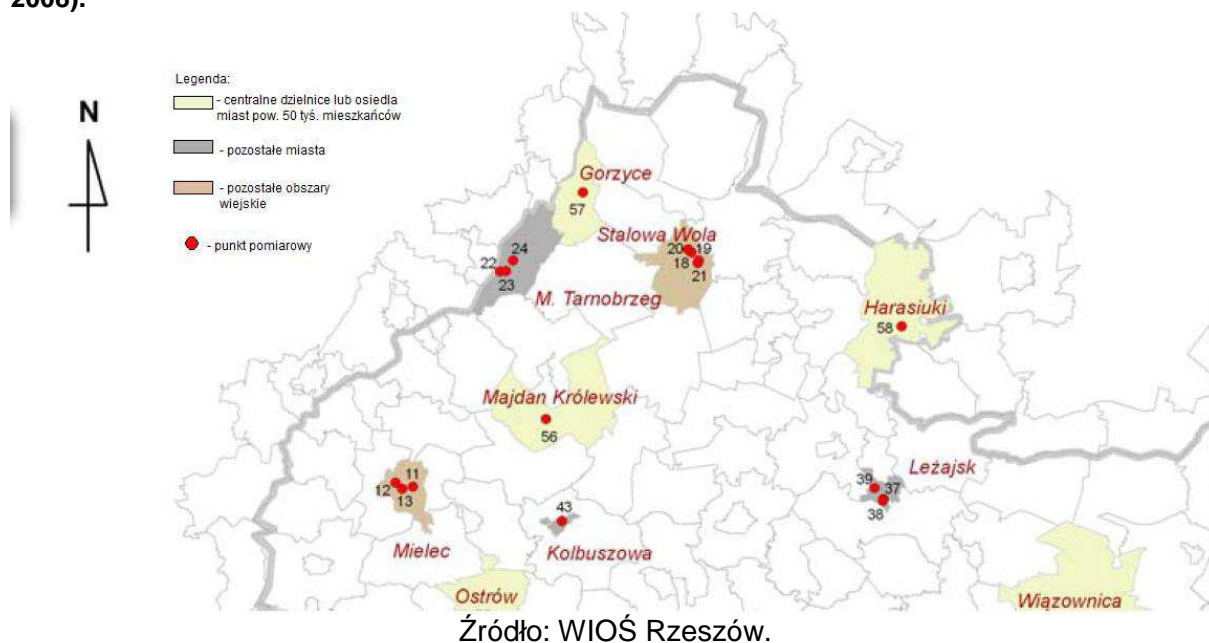
5.5.1. Charakterystyka i ocena aktualnego stanu

Źródła promieniowania

Na terenie Gminy Nisko źródła promieniowania niejonizującego stanowią:

- linie i stacje elektroenergetyczne wysokich napięć (linia Stalowa Wola – Nisko- Biłgoraj),
- urządzenia radiokomunikacyjne (4 stacje bazowe telefonii komórkowej),
- radionawigacyjne i radiolokacyjne,
- stacje transformatorowe o napięciu 110 kV (miejscowość Nisko).

Rysunek 3. Lokalizacja punktów pomiarowych PEM w pobliżu Gminy Nisko (stan na rok 2008).

Jak wynika z powyższej mapy, na terenie Gminy Nisko nie znajdują się punkty pomiarowe PEM. W celu określenia poziomu promieniowania elektromagnetycznego, występującego na terenie Gminy Nisko, wykorzystano „Ocenę poziomów pól elektromagnetycznych w województwie podkarpackim w latach 2005 – 2008”.

Jak wynika z danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie, „badania przeprowadzone w 2008 r. w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska nie wskazują na przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych na obszarze województwa podkarpackiego”. W związku z powyższym, zakłada się, iż na terenie Gminy Nisko także nie występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

5.5.2. Cele krótkookresowe

Cele krótkookresowe do 2014 roku

Do celów tych należą:

- kontrola potencjalnych źródeł niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego,
- edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie jakie rzeczywiste zagrożenia niesie za sobą emisja pól elektromagnetycznych.

5.5.3. Cele średniookresowe

Cele średniookresowe do 2018 roku

Do celów tych należą:

- wprowadzenie zagadnienia pól elektromagnetycznych do planów zagospodarowania przestrzennego,
- eliminacja emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego ze źródeł zagrażających zdrowiu ludzi i środowisku przyrodniczemu.

5.5.4. Strategia realizacji celów

W celu ochrony przed niekorzystnym działaniem pól elektromagnetycznych należy zapewnić jak najlepszy stan środowiska. Można to realizować poprzez następujące działania:

- utrzymanie poziomów elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego poniżej dopuszczalnego lub co najwyżej na poziomie dopuszczalnym,
- zmniejszenie poziomu elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego co najmniej do dopuszczalnego, wówczas gdy nie jest ono dotrzymane.

5.6. Ochrona przed hałasem.

5.6.1. Charakterystyka stanu aktualnego.

Stan akustyczny Gminy Nisko możemy ocenić na podstawie badań przeprowadzonych w środowisku, jak również na podstawie sygnałów kierowanych przez mieszkańców o uciążliwościach powodowanych hałasem. Źródła hałasu możemy podzielić w następujący sposób:

- a) komunikacyjne,
- b) przemysłowe i rolnicze,
- c) pozostałe (prace remontowe, hałas lotniczy).

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, jak i na zmniejszaniu poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Hałas definiuje się jako wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego oddziałujące na organizm ludzki. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2005 r., Nr 25, poz. 150), podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem są następujące:

- **emisja** - wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio energie do powietrza, wody lub ziemi, związane z działalnością człowieka (takie jak hałas czy wibracje),

- **hałas** - dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16.000 Hz,
- **poziom hałasu** - równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów. Zgodnie z dokonaną klasyfikacją uciążliwość hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego LAeq i wynosi odpowiednio:

- mała uciążliwość LAeq < 52 dB
- średnia uciążliwość 52 dB < LAeq < 62 dB
- duża uciążliwość 63 dB < LAeq < 70 dB
- bardzo duża uciążliwość LAeq > 70 dB

W celu opisanego stanu akustycznego panującego na terenie Gminy Nisko posłużono się danymi WIOŚ Rzeszów, „Raportem o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2009 roku” oraz „Oceną klimatu akustycznego na wybranych obszarach województwa podkarpackiego w 2008 roku”.

Hałas drogowy

Hałas komunikacyjny na terenie Gminy Nisko można zdefiniować jako średnio uciążliwy dla środowiska. Warto jednak zaznaczyć, iż podwyższone natężenie hałasu występować może w pobliżu dróg oraz innych traktów komunikacyjnych. Na terenie Gminy Nisko występują:

- DK nr 19, relacji Lublin – Rzeszów (długość na terenie Gminy Nisko 19,074 km),
- DK nr 77, relacji Lipnik – Przemyśl (długość na terenie Gminy Nisko 9,501 km).
- Droga wojewódzka nr 858, relacji Zarzecze – Szczebrzeszyn (długość na terenie Gminy Nisko 5,216 km),
- Droga wojewódzka nr 872, relacji Łoniów – Nisko, (długość na terenie Gminy Nisko 5,596 km).
- Drogi powiatowe i gminne.

W ramach monitoringu hałasu drogowego WIOŚ Rzeszów przeprowadził pomiary hałasu na terenie miasta Nisko. W celu przeprowadzenia pomiarów utworzono 10 punktów pomiarowych, pomiarami objętych zostało 17,5 km ulic. W wyniku przeprowadzonych pomiarów, w większości punktów pomiarowych, zarówno w porze dziennej, jak i nocnej, odnotowano przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu (stan na rok 2005).

Tabela. Wyniki pomiarów hałasu drogowego na terenie Gminy Nisko (stan na rok 2005).

Nr punktu	Nazwa ulicy	Równoważny poziom hałasu LAeq [dB]
Pora dnia		
1	Sandomierska, os. Malce	74,2
2	Sandomierska, Zakłady Mięsne	73,3
3	Sandomierska, skrzyżowanie z ulicą Głowackiego	70,4
4	Wolności, Sąd Rejonowy	69,9
5	Lubelska	75,8
6	1000-lecia	72,2
7	Rzeszowska, skrzyżowanie z ul. Polną	74,3
8	Rudnicka, Raclawice	71,7
9	Głowackiego, Barce	62,2
10	Rzeszowska, Warchoły	75,1

Pora nocy		
4	Wolności, Sąd Rejonowy	65,0
6	1000-lecia	63,4
7	Rzeszowska, skrzyżowanie z ul. Polną	71,2

Źródło: WIOŚ, Rzeszów.

Gdzie:

L_{Aeq} równoważny poziom dźwięku A dla:

- pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godziny 6⁰⁰ do godziny 22⁰⁰),
- pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godziny 22⁰⁰ do 6⁰⁰ godziny).

Średnia uciążliwość
Duża uciążliwość
Bardzo duża uciążliwość

Aktualnie WIOŚ prowadzi pomiary hałasu na terenie Gminy Nisko. Ocena klimatu akustycznego dostępna będzie w grudniu 2011 roku.

Hałas kolejowy

Pod pojęciem hałasu kolejowego rozumie się hałas powstający w wyniku eksploatacji linii kolejowych. Zagrożenie hałasem wynikające z eksploatacji szlaku kolejowego jest znacząco odczuwalne szczególnie w najbliższym otoczeniu torowisk. Największe natężenie hałasu kolejowego odnotowano w pobliżu linii kolejowej relacji Przeworsk – Rozwadów.

Hałas lotniczy

Na terenie Gminy Nisko nie ma zagrożenia wynikającego z hałasu lotniczego.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy powodowany jest eksploatacją instalacji lub urządzeń związanych z prowadzoną działalnością przemysłową. Emisja zanieczyszczenia środowiska hałasem regulowana jest w posiadanych przez podmioty gospodarcze zezwoleniach, dopuszczających określone poziomy hałasu odrębnie dla pory dziennej i nocnej. Uciążliwość hałasu emitowanego z obiektów przemysłowych zależy między innymi od ich ilości, czasu pracy czy odległości od terenów podlegających ochronie akustycznej. Głównym źródłem hałasu przemysłowego są zakłady świadczące usługi w zakresie tartacznictwa i obróbki drewna.

Podsumowanie

Jak wynika z badań prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, na terenie województwa podkarpackiego (w tym Gminy Nisko), najpowszechniejszym źródłem hałasu jest komunikacja i transport samochodowy. Pomiary prowadzone w zakresie efektu ekologicznego zrealizowanych inwestycji dowiodły, że działania związane z przebudową dróg, wymianą nawierzchni, montażem ekranów akustycznych prowadzą do ograniczenia przekroczeń dopuszczalnych norm w zakresie poziomu natężenia hałasu w środowisku. Zaleca się kontynuację ww. działań w celu poprawy klimatu akustycznego.

5.6.2. Identyfikacja problemów w zakresie ochrony przed hałasem

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, na terenie gminy występują problemy związane z nadmierną emisją hałasu komunikacyjnego. Sytuacja ta wynika z obecności dróg krajowych i wojewódzkich. Zaleca się monitoring oraz realizację działań mających na celu ochronę przed nadmierną emisją hałasu w przyszłości.

5.6.3. Cel średniookresowy

Cele średniookresowe do 2018 roku³

Do celu tego należy:

- Zapewnienie sprzyjającego komfortu akustycznego środowiska.

5.6.4. Strategia realizacji celu

W celu realizacji celu średniookresowego należy eliminować zagrożenia środowiska nadmiernym hałasem. Eliminacja ta polegać może na poprawie stanu technicznego dróg prowadzonej „na bieżąco” (obniżenie emisji komunikacyjnej) oraz monitoringu innych źródeł hałasu występujących na terenie gminy (hałas przemysłowy).

5.7. Edukacja ekologiczna

Warunkiem niezbędnym w realizacji celów „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nisko na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018” jest świadomość ekologiczna mieszkańców. Edukacja ekologiczna w Gminie Nisko powinna być realizowana zgodnie z „Narodowym Programem Edukacji Ekologicznej”.

Narodowy Program Edukacji Ekologicznej

Początki edukacji ekologicznej sięgają 1992 roku, kiedy to miał miejsce Szczyt Ziemi w Rio de Janeiro. Wówczas powstał dokument „Globalny Program Działań”, z którego wynika światowy nakaz powszechnej edukacji ekologicznej.

Stwierdzono w nim, że władze lokalne 179 państw, które podpisały dokument z Rio de Janeiro, „powinny przeprowadzić konsultację ze swoimi obywatelami i sporządzić – lokalną Agendę 21 dla własnych społeczności.”

W skali naszego kraju taki dokument to „Polityka Ekologiczna Państwa” przyjęty przez Sejm w 1992 roku. Natomiast „Polska Strategia Edukacji Ekologicznej” jest rozwinięciem zadań dotyczących edukacji ekologicznej i została opracowana przez samodzielny zespół ds. Edukacji Ekologicznej w Ministerstwie Środowiska.

Zgodnie z zapisami art. 5 Konstytucji RP, uchwalonej w 1997 roku, Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

„Narodowy Program Edukacji Ekologicznej” (NPEE), będący rozwinięciem i konkretyzacją zapisów „Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej” (NSEE), jest pierwszym dokumentem z zakresu tej problematyki, określającym podstawowe zadania edukacyjne, podmioty

³ Cel krótkookresowy (do 2014 roku) jest taki sam jak cel średniookresowy (do 2018 roku).

odpowiedzialne za ich realizację, możliwości i źródła finansowania, a także harmonogram ich wdrażania. Dokument ten, z uwagi na swoje przesłanie, sposób tworzenia i konstrukcję powinien stać się swoistą polską AGENDĄ 21.

Doświadczenia gromadzone zarówno w trakcie prac nad NSEE jak i w procesie tworzenia tego dokumentu wskazują, że różnorodne przedsięwzięcia określane mianem edukacji ekologicznej, bardzo popularne w wielu kręgach, często nie noszą znamion działań o charakterze systemowym o jasno sformułowanych celach i z poprawnie opisaną procedurą ewaluacyjną.

Ten dokument powinien stać się podstawą tworzenia systemu edukacji ekologicznej (EE) realizującej cele pożądane społecznie. Winien on eliminować działania pozorne i mało efektywne, czerpiąc inspiracje z życia społeczeństwa pragnącego zachować zdrowe środowisko oraz jego walory dla przyszłych pokoleń zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Główne cele „Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej” to:

- Wdrożenie zaleceń *Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej* z uwzględnieniem zmian zachodzących w procesie reformowania Państwa oraz integracji z Unią Europejską;
- Stworzenie mechanizmów pozwalających sprostać wyzwaniom związanym z wdrażaniem idei i zasad rozwoju zrównoważonego, pozwalających kształtować świadomość ekologiczną w warunkach demokratyzacji życia społecznego i wzrastającej roli komunikacji społecznej;
- Zwiększenie efektywności edukacji ekologicznej przez promowanie najskuteczniejszych jej form i najważniejszych treści, wskazanie sposobów optymalnej alokacji środków finansowych, uporządkowanie przepływu informacji i decyzji z wykorzystując najlepsze krajowe i zagraniczne doświadczenia.

Cele operacyjne „Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej”:

- Dokonanie kompleksowej, empirycznej diagnozy funkcjonowania edukacji ekologicznej w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem jej źródeł, priorytetów i stosowanych w niej metod i procedur wdrożenia;
- Dostarczenie informacji o optymalnym systemie edukacji ekologicznej w kraju i o warunkach dochodzenia do takiego systemu;
- Wypełnienie zobowiązań wynikających z sygnowanych przez RP porozumień międzynarodowych;
- Inspirowanie potencjalnych podmiotów do tworzenia branżowych, resortowych, regionalnych, lokalnych, instytucjonalnych oraz innych programów edukacji ekologicznej;
- Stworzenie jednolitego dokumentu pozwalającego monitorować rozwój edukacji ekologicznej w Polsce w kontekście oczekiwań społecznych i możliwości realizacyjnych.

Program nauczania

Przedszkola i gimnazja

Przedszkola – w programie nauczania przedszkolnego treści ekologiczne zawarte są w części haseł dotyczących środowiska, pór roku i towarzyszących im przemian w przyrodzie. Od świadomości ekologicznej nauczyciela przedszkola zależy jak dalece potrafi program nauczania w przedszkolu nasycić treściami ekologicznymi, co potrafi przekazać uczniom w trakcie zabaw, spacerów, czy zajęć plastycznych.

Szkoła podstawowa i Gimnazjum – edukacja ekologiczna w szkołach podstawowych prowadzona jest na przyrodzie lub na innych przedmiotach w postaci ścieżki edukacyjnej.

Ścieżka edukacyjna to zestaw treści i umiejętności o istotnym znaczeniu wychowawczym, których realizacja może odbywać się w ramach nauczania przedmiotów (bloków przedmiotowych) lub w postaci odrębnych zajęć.

Celami ogólnymi edukacji ekologicznej są:

- Uświadamianie zagrożeń środowiska przyrodniczego, występujących w miejscu zamieszkania.
- Budzenie szacunku do przyrody.
- Rozumienie zależności istniejących w środowisku przyrodniczym.
- Zdobycie umiejętności obserwacji zjawisk przyrodniczych i ich opisu.
- Poznanie współzależności człowieka i środowiska.
- Wyrobienie poczucia odpowiedzialności za środowisko.
- Rozwijanie wrażliwości na problemy środowiska.

Ścieżka edukacyjna:

Program ścieżki edukacyjnej łączy ogólne treści niezbędne w edukacji ekologicznej w gimnazjum. Tymi koniecznymi treściami są:

- Przyczyny i skutki niepożądanych zmian w atmosferze, biosferze, hydrosferze i litosferze.
- Różnorodność biologiczna (gatunkowa, genetyczna, ekosystemów) – znaczenie jej ochrony.
- Żywność – oddziaływanie produkcji żywności na środowisko.
- Zagrożenia dla środowiska wynikające z produkcji i transportu energii; energetyka jądrowa – bezpieczeństwo i składowanie odpadów.

Program ten uszczegóławia powyższe treści, a w kilku miejscach wykracza poza nie. Dotyczy to szczególnie tych treści, które mają nawiązywać do własnego doświadczenia dziecka i jego znajomości najbliższej okolicy oraz regionu. Program koncentruje się wokół:

- Zagadnień zmienności w środowisku: naturalnej, jako tła porównawczego oraz zależnej od działalności człowieka w środowisku.
- Najważniejszych problemów ekologicznych współczesnego świata.
- Sposobów gospodarowania w miejscu swojego zamieszkania.
- Wartości, jaką stanowi różnorodność biologiczna.

W realizacji programu tak w szkole podstawowej jak i w gimnazjum ważne jest:

- Prowadzenie lekcji terenowych: obserwacji i prostych badań w terenie
- Preferowanie metod aktywizujących uczniów, takich jak: praca z mapą w terenie, zbieranie danych i ich opracowanie, dyskusje, debaty, wywiady, reportaże, ankietowanie, podejmowanie decyzji – metodą drzewa decyzyjnego, tworzenie „banków pomysłów”, metaplanów itp.
- Porównywanie zjawisk, procesów, problemów występujących w najbliższej okolicy z podobnymi i odmiennymi w innych regionach, krajach, kontynentach.
- Stosowanie różnorodnych skal przestrzennych prowadzących do porównywania i odróżniania zjawisk, procesów, przyczyn i skutków.
- Wykorzystywanie na lekcjach danych liczbowych, tabel, map, wykresów, zdjęć, rycin w celu kształcenia umiejętności interpretacji zawartych w nich informacji.

- Organizowanie wspólnych, wcześniej zaprojektowanych przez uczniów działań w najbliższym środowisku, prowadzących do pozytywnych zmian.
- Ukazywanie pozytywnej działalności człowieka w środowisku, jako dróg właściwego i realnego rozwiązywania problemów ekologicznych.
- Głoszenie idei, haseł proekologicznych, które są zgodne z własnymi czynami.
- Integrowanie i korelowanie treści nauczania w obrębie różnych przedmiotów i bloków przedmiotowych.

Szkoły średnie

Geografia – wśród celów nauczania geografii w szkole średniej możemy znaleźć: zdobycie wiedzy o środowisku i relacjach w nim zachodzących; zrozumienie przez uczniów złożoności procesów, którym podlega środowisko i konieczności zachowania równowagi w środowisku.

W treściach kształcenia problemy ekologiczne przewijają się często np.:

- zanieczyszczenie i ochrona wód, zanieczyszczenie i ochrona powietrza, zagrożenie i ochrona lasów, motywy i zasady racjonalnej gospodarki, zasobami naturalnymi, uciążliwość przemysłu dla środowiska i zdrowia ludzi, przemiany środowiska w wyniku prowadzenia gospodarki rolnej;
- racjonalne gospodarowanie środowiskiem, wyczerpywanie się możliwości produkcyjnych biosfery, urbanizacja, racjonalne gospodarowanie energią, zagrożenie ekologiczne związane z transportem, oraz odpowiedzialność jednostek i społeczeństw za lokalne środowisko, stanowiące część przestrzeni globalnej.

Biologia i ochrona środowiska – hasła programowe, które wchodzi w skład materiału z ekologii i ochrony środowiska to m.in.:

- przyrodnicze podstawy kształtowania środowiska;
- populacja – struktura,
- dynamika; biocenoza – podstawowe poziomy troficzne;
- ekosystem – struktura krążenia materii i przepływ energii, produktywność ekosystemów; homeostaza;
- sukcesja;
- stan zasobów w Polsce i na świecie;
- zasoby odnawialne i nieodnawialne;
- racjonalna gospodarka zasobami;
- planowanie przestrzenne;
- kształtowanie krajobrazu;
- degradacja środowiska i sposoby jej przeciwdziałania;
- ekologiczne podstawy rekultywacji środowisk zniszczonych;
- organizacja ochrony środowiska w Polsce.

Hasła te poparte są analizą materiałów źródłowych dotyczących aktualnych problemów ochrony środowiska – parków narodowych, rezerwatów przyrody, roślin i zwierząt chronionych, oraz wpływem zanieczyszczeń środowiska na zdrowie człowieka.

5.7.1. Charakterystyka stanu aktualnego

Obecnie edukacja ekologiczna na terenie Gminy Nisko prowadzona jest przede wszystkim w formalnym systemie kształcenia. Ponadto, na terenie gminy prowadzone są akcje plakatowe na rzecz zmniejszenia się ilości odpadów, akcje sprzątanie świata, odbywają się festyny ekoedukacyjne dla dzieci i dorosłych, które przyczyniają się do zwiększania wrażliwości ekologicznej mieszkańców.

5.7.2. Cele średniookresowe

Cel średniookresowy do 2018 roku⁴

Do celu tego należy:

- Systematyczne zwiększanie świadomości ekologicznej społeczeństwa gmin,
- Prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów i uciążliwości środowiska jest zadaniem nadrzędnym w polityce ekologicznej województwa.
- Umożliwienie każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych dla poprawy stanu środowiska,
- Tworzenie nowych wzorców zachowań, kształtowanie postaw, wartości i przekonań jednostek, grup i społeczności, uwzględniających troskę o jakość środowiska.

5.7.3. Strategia realizacji celów

Zadania wchodzące w zakres dostępu do informacji, edukacji ekologicznej i udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz środowiska uzupełnione zostaną poprzez działanie zgodnie z „*Narodową Strategią Edukacji Ekologicznej*”, wsparcie finansowe, organizacyjne i techniczne udzielane przez instytucje publiczne działaniom edukacyjnym i promocyjnym realizowanym przez organizacje ekologiczne, usprawnianie przekazywania treści dotyczących środowiska i zrównoważonego rozwoju w ramach edukacji szkolnej o profilu ogólnym i zawodowym, a także rozwijanie edukacji ekologicznej przez placówki funkcjonujące przy jednostkach zarządzających cennymi przyrodniczo obszarami chronionymi (przede wszystkim parkami narodowymi i krajobrazowymi).

Edukacja ekologiczna na terenie Gminy Nisko jest prowadzona przede wszystkim poprzez placówki oświaty.

6. Plan operacyjny

6.1. Wprowadzenie

Krótkoterminowe (2011–2014 r.) oraz średniookresowe (2015–2018 r.) cele ekologiczne i strategia ich realizacji przedstawione w rozdziale 5 są podstawą dla planu operacyjnego na lata 2011 – 2018, tj. konkretnych przedsięwzięć, mających priorytet w skali gminy.

W rozdziale 6.2. przedstawione zostały kryteria wyboru priorytetów, będących podstawą do sformułowania przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji w latach 2010–2018. Poszczególne przedsięwzięcia zostały zebrane w tabeli 9. Tabela ta zawiera dodatkowo informacje o instytucjach odpowiedzialnych za realizację danego przedsięwzięcia, partnerach oraz o kosztach realizacji⁵.

⁴ Cel krótkookresowy (do 2014 roku) jest taki sam jak cel średniookresowy (do 2018 roku).

⁵ Szczegółowy opis sposobów finansowania poszczególnych przedsięwzięć został przedstawiony w rozdz. 8.

6.2. Kryteria wyboru przedsięwzięć

Podstawą sformułowania przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji w latach 2011 – 2018 są wymagania w zakresie ochrony środowiska i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych.

Do najważniejszych kryteriów należą:

- wymogi wynikające z następujących ustaw:
 - Prawo ochrony środowiska,
 - o odpadach,
 - Prawo Wodne,
- zgodność z wymogami Traktatu Akcesyjnego,
- zgodność z wymogami „Wojewódzki Program Ochrony Środowiska dla województwa podkarpackiego”,
- zgodność z wymogami „Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020”,
- zgodność z wymogami „Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”,
- zgodność z „Strategia zrównoważonego rozwoju Miasta i Gminy Nisko na lata 2008-2013”.

6.3. Lista przedsięwzięć

Lista przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji w latach 2011–2018 została przedstawiona w poniższej tabeli.

Ważnym jest aby podkreślić, iż zaproponowana lista przedsięwzięć nie blokuje możliwości realizacji innych, charakteryzujących się mniejszym jednostkowym efektem. Oznacza to możliwość realizacji przedsięwzięć nie wskazanych w poniższej tabeli, ale mieszczących się w ramach celów wyznaczonych w rozdziale 5.

Tabela 9. Lista zadań przeznaczonych do realizacji w ramach planu operacyjnego na lata 2011-2018.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Okres realizacji	Prognozowane nakłady inwestycyjne brutto [zł]
Gospodarka wodno-ściekowa			
1.	Budowa i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w tym oczyszczalni ścieków.	2011-2018	<i>Koszty zależne od wielkości realizowanych inwestycji.</i>
2	Budowa zbiornika małej retencji – II etap	2011-2012	4 555 978
Ochrona powietrza, ochrona przed hałasem			
3.	Budowa i modernizacja dróg.	2011-2018	<i>Koszty zależne od wielkości realizowanych inwestycji.</i>
4.	Termomodernizacja budynków mieszkalnych (osiedle Leśnik).	2011	90 000
5.	Poprawa stanu nawierzchni drogi osiedlowej, przebudowa parkingu, chodniki z kostki brukowej i podjazdy dla niepełnosprawnych (ciągi pieszojezdne) – rejon budynków będących w administrowaniu SBM – Osiedle 1000-lecia.	2011	150 000
6.	Gazyfikacja, wprowadzenie nowych systemów ogrzewania (termomodernizacja budynków), ograniczenie „niskiej emisji”.	2011-2018	<i>Koszta oszacowane zostaną na podstawie Programu Ograniczenia</i>

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nisko

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Okres realizacji	Prognozowane nakłady inwestycyjne brutto [zł]
			<i>Niskiej Emisji</i>
Ochrona gleby i powierzchni ziemi			
7.	Propagowanie „dobrych praktyk rolniczych” poprzez wykłady, broszury, szkolenia.	2011-2012	15 000
8.	Rekultywacja terenów zdegradowanych.	2011-2018	<i>Koszty zależne od rekultywowanej powierzchni oraz sposobu rekultywacji.</i>
9.	Nadzór nad racjonalnym korzystaniem z zasobów naturalnych (postępowanie według założeń PZP)	2011-2018	-
Edukacja ekologiczna			
10.	Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • Współdziałanie w edukacji dzieci i młodzieży. • Kształtowanie proekologicznych postaw dorosłych mieszkańców gminy. • Konsolidacja społeczności lokalnej wokół problemu ochrony środowiska. 	2011-2012	100 000
Ochrona przyrody			
11.	Odnowa zabytkowego Parku w Nisku.	2012-2013	2 380 000
12.	Utrzymanie terenów zielonych na terenie Gminy Nisko.	2011-2018	48 000
13.	Tworzenie i wytaczanie ścieżek edukacyjnych, ekologicznych.	2011-2012	30 000
14.	Rekultywacja terenów zielonych – rejon budynków będących w administrowaniu SBM – osiedle 100lecia.	2011	28 000
Gospodarka odpadami			
15.	Realizacja Programu Usuwania Azbestu dla Gminy Nisko.	2011-2018	100 000
16.	Utrzymanie i rozwój selektywnej zbiórki surowców wtórnych.	2011-2018	200 000
17.	Utrzymanie i rozwój selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych.	2011-2018	40 000
18.	Utrzymanie i rozwój selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych. (utworzenie Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych).	2011-2018	90 000
19.	Wprowadzenie oraz utrzymanie zbiórki odpadów zawierających azbest oraz odpadów budowlanych.	2011-2018	260 000
20.	Likwidacja „dzikich wysypisk”.	2011-2018	60 000
21.	Prowadzenie edukacji ekologicznej z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi.	2011-2018	90 000
22.	Dostosowanie wymagań stawianych przedsiębiorcom ubiegającym się o uzyskanie wpisu do rejestru działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości	2011-2012	-
23.	Przeprowadzenie weryfikacji wielkości średniej ilości odpadów komunalnych wytwarzanych przez jednego mieszkańca gminy oraz składu morfologicznego odpadów komunalnych w drodze badań.	2012	-
Inne			
24.	Sporządzenie raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska.	2013	2 000
25.	Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska.	2015	5 000

7. Wdrażanie i monitoring programu

Właściwe wykorzystanie możliwych rozwiązań o charakterze organizacyjnym ma istotne znaczenie w procesie wdrażania programu i jego realizacji. Wprowadzenie zasad monitoringu umożliwi sprawną realizację działań, jak również pozwoli na bieżącą aktualizację celów programu. Sformułowanie zasad zarządzania środowiskiem stanowi więc podstawę sprawnej realizacji i kontroli działań programowych.

Zarządzanie programem to sukcesywna realizacja następujących zadań:

1) Wdrożenie programu i jego realizacja, a w szczególności:

- koordynacja przebiegu wdrażania i realizacji,
- bieżąca ocena realizacji i aktualizacja celów,
- raporty na temat wykonania programu,

2) Edukacja ekologiczna:

- utworzenie systemu edukacji ekologicznej,
- udostępnienie informacji o stanie środowiska,
- publikacja informacji o stanie środowiska.

7.1. Działania polityki ochrony środowiska

Realizacja celów długookresowych wymaga podjęcia działań, które muszą być zgodne z zasadami zawartymi w stosownych ustawach. Działania będące elementem zarządzania środowiskiem można sklasyfikować w następujące grupy:

Działania prawne – grupa działań mająca na celu respektowanie odpowiednich dyrektyw i decyzji pozwalających na kształtowanie środowiska wg zamysłu władz. Do grupy tej należą systemy wydawania pozwoleń (wprowadzanie do środowiska ścieków, gazów, pyłów, odpadów) decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz koncesji.

Działania finansowe – polegają głównie na systemie pobierania opłat za korzystanie z środowiska naturalnego (emisje zanieczyszczeń, składowanie odpadów itp.). Do tej grupy działań należy doliczyć także system kar przewidziany za przekroczenie określonych limitów w pozwoleniach i koncesjach.

Działania społeczne – polegają na współpracy i partnerstwie w zakresie realizacji polityki ochrony środowiska. Sprowadzają się one do dwóch zasadniczych aspektów: edukacji ekologicznej oraz budowy powiązań samorząd-społeczeństwo. Wiąże się to z udostępnieniem i publikacją informacji o środowisku co jest obowiązkiem władz samorządowych wynikającym z Prawa Ochrony Środowiska.

Działania strukturalne – polegają na formułowaniu i wdrażaniu polityk ekologicznych. Mowa tu głównie o tworzeniu strategii, programów wdrożeniowych oraz wprowadzaniu narzędzi wspomagających system zarządzania środowiskiem.

Wymienione wyżej sposoby realizacji pozwalają prowadzić działania z zakresu ochrony środowiska przyczyniając się do osiągnięcia celów nie tylko lokalnych, ale i szczebla wojewódzkiego oraz „*Polityki Ekologicznej Państwa*”. Są to działania umożliwiające wprowadzenie przepisów, egzekwowanie ich oraz pozyskiwanie funduszy na działania ograniczające wpływ degradacji środowiska związanej z działalnością człowieka.

Działania strukturalne to również opracowanie programu ochrony środowiska oraz jego aktualizacji. Przedstawia on stan środowiska oraz główne cele i zadania umożliwiające jego poprawę. Działania mające na celu poprawę stanu środowiska zawarte w *Programie* to odpowiednie kombinacje działań prawnych, finansowych i strukturalnych.

7.2. Kontrola oraz dokumentacja realizacji programu

Kontrola realizacji *Programu Ochrony Środowiska* wymaga oceny zarówno stopnia realizacji celów i zadań jak i terminowości ich wykonania. Istotne znaczenie ma tu również analiza rozbieżności pomiędzy założeniami a realizacją.

Ustawa Prawo Ochrony Środowiska zakłada sporządzenie raportów z realizacji programu co dwa lata i przedstawienie go Radzie Miejskiej w Nisku. Cały *Program* aktualizowany winien być co cztery lata uwzględniając rozbieżności oraz wprowadzając nowe zadania i cele.

Ocena realizacji programu polega na monitorowaniu zmian w wielu wzajemnie powiązanych strefach. System monitorowania w celu uzyskiwania kompatybilnych informacji w skali regionu powinien uwzględniać następujące działania:

- zebranie danych liczbowych,
- uporządkowanie, przetworzenie, analiza zebranych danych,
- przygotowanie raportu,
- analiza porównawcza,
- aktualizacja.

Kontrolę nad terminową realizacją zadań określonych w niniejszym Programie sprawować będzie komisja Rady Miejskiej w Nisku, której obowiązkiem będzie dokonywanie analizy realizacji zadań *Programu* z uwzględnieniem następujących mierników:

- liczby mieszkańców gminy korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej;
- % wytworzonych ścieków w gminie podlegających oczyszczeniu;
- ilości nasadzeń drzew i krzewów dokonanych przez gminę;
- liczby szkoleń, konkursów i ich uczestników, organizowanych przez placówki oświatowe, ODR itp.;
- wskaźników emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz o stanie wód (na podstawie raportów WIOŚ);
- informacji o prowadzonych inwestycjach drogowych;
- informacji o realizacji inwestycji dotyczących zabezpieczenia przed hałasem przemysłowym i komunikacyjnym;
- informacji o prowadzonej rekultywacji terenów zdegradowanych;
- wysokości nakładów z budżetu gminy i źródeł pozabudżetowych na wykonanie zadań;
- efektach redukcji niskiej emisji, oraz ilości energii pozyskiwanej ze źródeł alternatywnych;
- innych działań wynikających z realizacji zadań ujętych w harmonogramie (zalesianie gruntów, przebudowa drzewostanu, wprowadzenie nowych form ochrony przyrody, wdrażanie limitów zużycia energii i wody przez zakłady).

Postuluje się, aby ocena dokonywana była co najmniej raz w roku. Z przeprowadzonej analizy sporządzany będzie raport, który zostanie przedłożony Radzie Miejskiej w Nisku. Ponadto na poziomie decyzyjnym w odniesieniu do nowo realizowanych inwestycji, wszystkie aspekty projektów winny być wnikliwie przeanalizowane pod kątem zgodności z zaleceniami *Programu Ochrony Środowiska*.

8. Analiza uwarunkowań finansowych Gminy.

8.1. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych

Realizacja zadań inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska wymaga nakładów finansowych znacznie przewyższających możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego. Istnieje zatem potrzeba pozyskania zewnętrznych źródeł finansowego wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych.

Dla jednostek samorządowych dostępnymi sposobami finansowania inwestycji są:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki preferencyjne udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin,
- dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych,
- emisja obligacji.

8.1.1. Fundusze krajowe

Wszelkie działania związane z ochroną środowiska i ekologią są wspierane finansowo poprzez różne krajowe i zagraniczne fundusze ekologiczne oraz programy a także środki własne inwestorów.

Do publicznych funduszy ochrony środowiska w Polsce zalicza się:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW),
- Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Ministerstwo Środowiska (MŚ).

Budżety dwóch pierwszych funduszy są tworzone głównie z:

- opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska – wszelkie firmy, które korzystają z zasobów naturalnych środowiska poprzez m.in. zużywanie wody, zanieczyszczając powietrze atmosferyczne czy wytwarzając odpady płacą za to zgodnie ze stawkami wyznaczanymi przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (Ministra OŚZNiL). Każda firma otrzymuje pozwolenie na korzystanie z określonej ilości tych zasobów.
- kar za przekroczenie dopuszczalnych norm - płacą je firmy, które korzystają z większych ilości zasobów środowiska niż im na to zezwolono oraz wszystkie inne instytucje nie przestrzegające wymogów ochrony środowiska.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest największą instytucją realizującą Politykę Ekologiczną Państwa poprzez finansowanie inwestycji w ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w obszarach ważnych z punktu widzenia procesu dostosowawczego do standardów i norm Unii Europejskiej. Narodowy Fundusz działa od 1 lipca 1989 roku, a powstał na podstawie ustawy z dnia 31 stycznia 1980 roku o ochronie i kształtowaniu środowiska.

Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska.

Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach następujących dziedzin:

- Ochrona powietrza
- Ochrona wód i gospodarka wodna
- Ochrona powierzchni ziemi
- Ochrona przyrody i krajobrazu oraz leśnictwo
- Geologia i górnictwo
- Edukacja ekologiczna
- Państwowy Monitoring Środowiska
- Programy międzydziedzinowe
- Nadzwyczajne zagrożenia środowiska
- Ekspertyzy i prace badawcze

W Narodowym Funduszu stosowane są trzy formy dofinansowywania:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NF, kredyty udzielane przez banki ze środków NF, konsorcja czyli wspólne finansowanie NF z bankami, linie kredytowe ze środków NF obsługiwane przez banki).
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia) .
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska ma bardzo istotne znaczenie dla ochrony środowiska i gospodarki kraju:

- finansuje ochronę środowiska,
- uruchamia środki innych inwestorów,
- stymuluje nowe inwestycje,
- wspomaga tworzenie nowych miejsc pracy,
- ważny dla zrównoważonego rozwoju.

Szczegółowy zakres działalności NFOŚiGW, lista programów i przedsięwzięć priorytetowych, kryteria i zasady udzielania wsparcia finansowego, a także wzory wniosków i procedury ich rozpatrywania dostępne są w oficjalnym serwisie internetowym: www.nfosigw.gov.pl oraz w siedzibie Funduszu w Warszawie przy ul. Konstruktorskiej 3a.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie jest publiczną instytucją finansową, realizującą politykę ekologiczną województwa podkarpackiego. Środki Wojewódzkiego Funduszu mogą być przeznaczone na wspomaganie działalności w zakresie:

- edukacji ekologicznej oraz propagowania działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- realizacji zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
- urządzania i utrzymania terenów zielonych, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,

- realizacji przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,
- wspierania działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom,
- profilaktyki zdrowotnej dzieci na obszarach na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- wspierania wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomocy dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- wspierania ekologicznych form transportu,
- działań z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałującego na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
- realizacji przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi.

Szczegółowe informacje odnośnie zasad dofinansowań poszczególnych zadań przez WFOŚiGW w Rzeszowie znajdują się na stronie internetowej www.wfosigw.rzeszow.pl lub można otrzymać pod numerem telefonu: 17 852 23 44.

8.1.2. Fundusze Unii Europejskiej⁶

W maju 2004 roku Polska stała się oficjalnie członkiem Unii Europejskiej. Jedną z istotniejszych zalet obecności naszego państwa we Wspólnocie Europejskiej będzie możliwość korzystania ze środków finansowych pochodzących z Funduszy Strukturalnych i z Funduszu Spójności.

Kraj, który chce wykorzystać środki funduszy unijnych musi najpierw przedstawić Komisji Europejskiej dokumenty, które opisują ramy i systemy wykorzystywania instrumentów strukturalnych. Pierwszym takim dokumentem przyjętym przez Radę Ministrów w styczniu 2003 r. był Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006 (NPR). Dokument ten określał wielkość pomocy przyznanej Polsce jako krajowi członkowskiemu UE na realizację celów określonych w NPR oraz wielkość środków krajowych na współfinansowanie. Obecnie nowym dokumentem tego typu jest Narodowy Plan Rozwoju 2007-2013. W odróżnieniu od Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004-2006, który jest dokumentem programującym wykorzystanie przez Polskę funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej, Narodowy Plan Rozwoju (NPR) na lata 2007-2013 będzie strategią obejmującą całokształt działań rozwojowych kraju, bez względu na pochodzenie środków finansowych. Tak więc poza przedsięwzięciami współfinansowanymi z budżetu UE, uwzględnione w niej zostaną działania finansowane wyłącznie z zasobów krajowych.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ)

Decyzją z dnia 7 grudnia 2007 r. Komisja Europejska zatwierdziła Program Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013. To zwieńczenie wielomiesięcznych prac nad przygotowaniem największego w historii Unii Europejskiej programu. Wielkość środków unijnych zaangażowanych w realizację programu wynosi prawie 28 miliardów euro, co stanowi ok. 42 proc. całości środków polityki spójności w Polsce.

W ramach programu realizuje się duże inwestycje infrastrukturalne w zakresie ochrony środowiska, transportu, energetyki, kultury i dziedzictwa narodowego, ochrony zdrowia oraz szkolnictwa wyższego.

⁶ www.funduszeuropejskie.gov.pl

Cel programu

Celem programu jest poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Program zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO), zatwierdzonymi 7 maja 2007 r. przez Komisję Europejską, stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w nich celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko jest również ważnym instrumentem realizacji odnowionej Strategii Lizbońskiej, a wydatki na cele priorytetowe UE stanowią w ramach programu 66,23 proc. całości wydatków ze środków unijnych.

Obecny kształt Programu

Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 wynosi 37,6 mld euro, z czego wkład unijny to 27,9 mld euro, zaś wkład krajowy – 9,7 mld euro.

Podział środków UE dostępnych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko pomiędzy poszczególne sektory przedstawia się następująco:

- transport – 19,4 mld euro
- środowisko – 4,8 mld euro
- energetyka – 1,7 mld euro
- szkolnictwo wyższe – 500,0 mln euro
- kultura – 490,0 mln euro
- zdrowie – 350,0 mln euro

Dodatkowo dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko przewidziane zostały środki na pomoc techniczną (w sumie 581,3 mln euro).

W ramach programu realizowanych jest **15 priorytetów**:

1. Gospodarka wodno-ściekowa – 3 275,2 mln euro (w tym 2 783,9 mln euro z FS);
2. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi – 1,430,3 mln euro (w tym 1,215,7 mln euro z FS);
3. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska – 655,0 mln euro (w tym 556,8 mln euro z FS);
4. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska – 667,0 mln euro (w tym 200,0 mln euro z EFRR);
5. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych – 105,6 mln euro (w tym 89,9 mln euro z EFRR);
6. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T – 10 548,3 mln euro (w tym 8 802,4 mln euro z FS);
7. Transport przyjazny środowisku – 12 062,0 mln euro (w tym 7 676,0 mln euro z FS);
8. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe – 3 465,3 mln euro (w tym 2 945,5 mln euro z EFRR);
9. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna – 1 403,0 mln euro (w tym 748,0 mln euro z FS);
10. Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii – 1 693,2 mln euro (w tym 974,3 mln euro z EFRR);
11. Kultura i dziedzictwo kulturowe – 576,4 mln euro (w tym 490,0 mln euro z EFRR);
12. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia – 411,8 mln euro (w tym 350,0 mln euro z EFRR);
13. Infrastruktura szkolnictwa wyższego – 588,2 mln euro (w tym 500,0 mln euro z EFRR);

14. Pomoc techniczna - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – 220,9 mln euro (w tym 187,8 mln euro z EFRR);
15. Pomoc techniczna - Fundusz Spójności – 462,9 mln euro (w tym 393,5 mln euro z FS).

Instytucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie poszczególnych priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (Instytucjami Pośredniczącymi) są:

- Ministerstwo Środowiska (priorytety I-V);
- Ministerstwo Infrastruktury (priorytety VI-VIII);
- Ministerstwo Gospodarki (priorytety IX-X);
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (priorytet XI);
- Ministerstwo Zdrowia (priorytet XII);
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (priorytet XIII).

Realizacja programu

Tryb pozakonkursowy obejmie zgodnie z projektem ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju:

- Duże projekty, których koszt całkowity przekracza 25 mln euro – w przypadku projektów dotyczących środowiska naturalnego oraz projektów o wartości powyżej 50 mln euro – w przypadku innych dziedzin, zatwierdzone przez Komisję Europejską;
- Projekty systemowe - polegające na dofinansowaniu realizacji przez poszczególne organy administracji publicznej i inne jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych, zadań publicznych określonych w odrębnych przepisach dotyczących tych organów i jednostek;
- Projekty indywidualne – określone w programie operacyjnym, zgłaszane przez beneficjentów imiennie wskazanych w programie operacyjnym;
- Projekty pomocy technicznej.

Pozostałe projekty będą wybierane w drodze konkursu.

Oczekiwane efekty programu

- 9 tys. km kanalizacji sanitarnej, w wyniku czego 810 tys. osób zostanie podłączonych do sieci;
- 318 oczyszczalni ścieków;
- 20 nowych ponadregionalnych zakładów zagospodarowania odpadów;
- 5,5 mln osób zostanie dodatkowo objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi;
- z 79% do 50% zmniejszy się poziom składowania odpadów;
- 400 obiektów małej retencji;
- 500 stanowisk do analizowania i reagowania na zagrożenia katastrofami naturalnymi;
- 135 dużych przedsiębiorstw wspartych w zakresie systemów zarządzania środowiskowego;
- 1550 ha, którym przywrócono ochronę właściwego stanu ekosystemów;
- 477 km wybudowanych autostrad w sieci TEN-T;
- 1400 km wybudowanych dróg ekspresowych w sieci TEN-T;
- 8 przebudowanych lotnisk w sieci TEN-T;
- 1250 km zmodernizowanych linii kolejowych;
- 410 km wybudowanej sieci transportu szynowego i trolejbusowego;
- 270 km zmodernizowanych dróg wodnych;
- z 2% do 7,5% powinien wzrosnąć udział energii elektrycznej wytworzonej ze źródeł odnawialnych w zużyciu energii elektrycznej brutto;
- 1 mln ton rocznej produkcji biopaliw;

- 1000 km nowo wybudowanych gazociągów przesyłowych i 4900 km gazociągów dystrybucyjnych;
- 600 km wybudowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych;
- 14 obiektów dziedzictwa kulturowego poddanych ochronie;
- 600 ambulansów zakupionych na potrzeby ratownictwa medycznego;
- 100 przebudowanych i doposażonych zakładów opieki zdrowotnej;
- 120 zmodernizowanych obiektów szkolnictwa wyższego;
- 6 tys. miejsc pracy.

Regionalne Programy Operacyjne

Regionalny Program Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 (RPO WP 2007-2013) jest najważniejszym instrumentem polityki rozwoju regionu dla nowej perspektywy finansowej. Program nawiązuje bezpośrednio do celów strategicznych, priorytetów i kierunków działań określonych w Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020. Jest dokumentem przedstawiającym w syntetycznej i skonkretyzowanej formie osie priorytetowe i kierunki działań przewidziane do realizacji w oparciu o finansowe wsparcie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Układ priorytetów RPO WP 2007-2013 jest spójny z priorytetami Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, Strategii Rozwoju Kraju oraz ze Strategicznymi Wytocznymi Wspólnoty. Program został ostatecznie zatwierdzony przez Komisję Europejską 1 października 2007 r.

RPO WP 2007-2013 jest realizowany przy zaangażowaniu środków EFRR w wysokości 1 136 307 823 euro, co stanowi 6,86 proc. całkowitej alokacji tego funduszu przeznaczonej na finansowanie 16 RPO. Wielkość środków prywatnych przewidzianych w realizacji programu została wstępnie oszacowana na poziomie 127 325 750 euro, zaś krajowych środków publicznych zaangażowanych w realizację programu na poziomie 208 272 694 euro.

Celem nadrzędnym RPO WP 2007-2013 jest wzrost krajowej i międzynarodowej konkurencyjności gospodarki oraz poprawa dostępności przestrzennej Podkarpacia. Cel ten realizowany jest poprzez zidentyfikowane osie priorytetowe określające podstawowe rozwiązania strategiczne na poziomie regionalnym.

W ramach RPO WP 2007-2013, Beneficjenci mogą ubiegać się o dofinansowanie projektów realizowanych w ramach ośmiu priorytetów:

1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka,
2. Infrastruktura techniczna,
3. Społeczeństwo informacyjne,
4. Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom,
5. Infrastruktura publiczna,
6. Turystyka i kultura,
7. Spójność wewnątrzregionalna,
8. Pomoc techniczna.

Priorytet RPO WP	Środki UE (EFRR)
	1 136 307 823,00
Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka	288 640 033,00
Infrastruktura techniczna	341 083 247,00
Społeczeństwo informacyjne	67 987 570,00
Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom	170 446 174,00
Infrastruktura publiczna	120 448 629,00
Turystyka i kultura	37 071 388,00

W dniu 11 października 2011 r. Zarząd Województwa Podkarpackiego podjął uchwałę nr 83/1857/11 w sprawie przyjęcia zaktualizowanego Szczegółowego opisu priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013. Dokument ten został zaakceptowany przez Instytucję Koordynującą Regionalne Programy Operacyjne (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego) w dniu 6 października 2011 r. Szczegółowe informacje dotyczące zmian znajdują się na stronie internetowej: www.wrota.podkarpackie.pl

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW)

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 jest instrumentem realizacji polityki Unii Europejskiej w zakresie rozwoju obszarów wiejskich (ROW). Dokument określa cele, priorytety oraz zasady, na podstawie których będą wspierane działania dotyczące tej problematyki.

PROW jest końcowym elementem procesu programowania zorganizowanego zgodnie ze strategicznym podejściem zaproponowanym przez Komisję Europejską. Zgodnie z nim na poziomie unijnym opracowywany jest dokument strategiczny identyfikujący silne i słabe strony obszarów wiejskich na poziomie UE, wspólne dla krajów członkowskich osie priorytetowe oraz wskaźniki dla mierzenia postępu w osiąganiu unijnych priorytetów. W oparciu o strategię UE przygotowywana jest strategia krajowa ROW, która przekłada priorytety wspólnotowe na sytuację w kraju. Głównym narzędziem realizacji strategii jest właśnie PROW.

Program Rozwój Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 będzie realizowany na terenie całego kraju. Podstawą realizacji jego założeń strategicznych są działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach czterech osi priorytetowych:

1. Oś: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego;
 - 1.1. Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie;
 - 1.2. Ułatwienie startu młodym rolnikom;
 - 1.3. Renty strukturalne;
 - 1.4. Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów;
 - 1.5. Modernizacja gospodarstw rolnych;
 - 1.6. Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej;
 - 1.7. Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa;
 - 1.8. Uczestnictwo rolników w systemie jakości żywności;
 - 1.9. Działania informacyjne i promocyjne;
 - 1.10. Grupy producentów rolnych;
2. Oś: Poprawa stanu środowiska naturalnego i obszarów wiejskich;
 - 2.1. Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich niekorzystnych i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW);
 - 2.2. Program rolnośrodowiskowy;
 - 2.3. Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne;
 - 2.4. Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych;
3. Oś: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej;
 - 3.1. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej;
 - 3.2. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw;
 - 3.3. Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej;

3.4. Odnowa i rozwój wsi;

4. Oś: LEADER.

4.1. Lokalne strategie rozwoju;

4.2. Współpraca międzyregionalna i międzynarodowa;

4.3. Nabywanie umiejętności, aktywizacja i koszty bieżące lokalnych grup działania;

Wszystkie te działania w ramach tych czterech osi będą współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz ze środków krajowych przeznaczonych na ten cel w ustawie budżetowej. Na finansowanie PROW przewidziano 17 217 817 541 euro. Ludność wiejska to główni beneficjenci programu.

Tabela 10. Proponowany system finansowania wyznaczonych zadań w latach 2011-2018.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Prognozowane nakłady inwestycyjne brutto [tys. zł]	Środki własne [%]	Wysokość i źródło możliwego dofinansowania [%]
1.	Budowa i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w tym oczyszczalni ścieków.	<i>Koszty zależne od wielkości realizowanych inwestycji.</i>	-	-
2.	Budowa zbiornika małej retencji – etap II	4 555 978	15	85 RPO WP
3.	Budowa i modernizacja dróg.	<i>Koszty zależne od wielkości realizowanych inwestycji.</i>	-	-
4.	Termomodernizacja budynków mieszkalnych (osiedle Leśnik).	90 000		
5.	Poprawa stanu nawierzchni drogi osiedlowej, przebudowa parkingu, chodniki z kostki brukowej i podjazdy dla niepełnosprawnych (ciągi pieszo-jezdne) – rejon budynków będących w administrowaniu SBM – Osiedle 1000-lecia.	150 000		
6.	Gazyfikacja, wprowadzenie nowych systemów ogrzewania (termomodernizacja budynków), ograniczenie „niskiej emisji”.	<i>Koszta oszacowane zostaną na podstawie Programu Ograniczenia Niskiej Emisji</i>	-	-
7.	Propagowanie „dobrych praktyk rolniczych” poprzez wykłady, broszury, szkolenia.	15 000	100	-
8.	Rekultywacja terenów zdegradowanych.	<i>Koszty zależne od rekultywowanej powierzchni oraz sposobu rekultywacji.</i>	-	-
9.	Nadzór nad racjonalnym korzystaniem z zasobów naturalnych (postępowanie według założeń PZP)	-	-	-
10.	Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • Współdziałanie w edukacji dzieci i młodzieży. • Kształtowanie proekologicznych postaw dorosłych mieszkańców gminy. Konsolidacja społeczności lokalnej wokół problemu ochrony środowiska.	100 000	70	30 (środki UE)
11.	Odnowa zabytkowego Parku w Nisku.	2 380 000	15	85 (RPO WP, działanie 7.1)
12.	Utrzymanie terenów zielonych na terenie Gminy Nisko.	48 000	100	-
13.	Tworzenie i wytyczanie ścieżek edukacyjnych, ekologicznych.	30 000	15	85 (POiŚ, działanie 5.1)
14.	Rekultywacja terenów zielonych – rejon budynków będących w administrowaniu SBM – osiedle 100lecia.	28 000	15	85 (RPO WP, działanie 7.2)
15.	Realizacja Programu Usuwania Azbestu dla Gminy Nisko.	100 000	-	100 (WFOŚiGW – według założeń PUA Nisko)
16.	Utrzymanie i rozwój selektywnej zbiórki surowców wtórnych.	200 000	15	85 (POiŚ, działanie 2.1)

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nisko

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Prognozowane nakłady inwestycyjne brutto [tys. zł]	Środki własne [%]	Wysokość i źródło możliwego dofinansowania [%]
17.	Utrzymanie i rozwój selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych.	40	15	85 (POiŚ, działanie 2.1)
18.	Utrzymanie i rozwój selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych. (utworzenie Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych).	90	15	85 (POiŚ, działanie 2.1)
19.	Wprowadzenie oraz utrzymanie zbiórki odpadów zawierających azbest oraz odpadów budowlanych.	260	-	100 (WFOŚiGW – według założeń PUA Nisko)
20.	Likwidacja „dzikich wysypisk”.	60	15	85 (RPO WP, działanie 4.1)
21.	Prowadzenie edukacji ekologicznej z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi.	90	70	30 (środki UE)
22.	Dostosowanie wymagań stawianych przedsiębiorcom ubiegającym się o uzyskanie wpisu do rejestru działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości	-	-	-
23.	Przeprowadzenie weryfikacji wielkości średniej ilości odpadów komunalnych wytwarzanych przez jednego mieszkańca gminy oraz składu morfologicznego odpadów komunalnych w drodze badań.	-	-	-
24.	Sporządzenie raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska.	2	100	-
25.	Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska.	5	100	-

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nisko

Tabela 11. Harmonogram realizacji zadań w latach 2010-2018.

Rodzaj zadania	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Budowa i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w tym oczyszczalni ścieków.								
Budowa zbiornika małej retencji – etap II								
Budowa i modernizacja dróg.								
Termomodernizacja budynków mieszkalnych (osiedle Leśnik).								
Poprawa stanu nawierzchni drogi osiedlowej, przebudowa parkingu, chodniki z kostki brukowej i podjazdy dla niepełnosprawnych (ciągi pieszo-jezdne) – rejon budynków będących w administrowaniu SBM – Osiedle 1000-lecia.								
Gazyfikacja, wprowadzenie nowych systemów ogrzewania (termomodernizacja budynków), ograniczenie „niskiej emisji”.								
Propagowanie „dobrych praktyk rolniczych” poprzez wykłady, broszury, szkolenia.								
Rekultywacja terenów zdegradowanych.								
Nadzór nad racjonalnym korzystaniem z zasobów naturalnych (postępowanie według założeń PZP)								
Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • Współudział w edukacji dzieci i młodzieży. • Kształtowanie proekologicznych postaw dorosłych mieszkańców gminy. Konsolidacja społeczności lokalnej wokół problemu ochrony środowiska.								
Odnowa zabytkowego Parku w Nisku.								
Utrzymanie terenów zielonych na terenie Gminy Nisko.								
Tworzenie i wytaczanie ścieżek edukacyjnych, ekologicznych.								
Rekultywacja terenów zielonych – rejon budynków będących w administrowaniu SBM – osiedle 100lecia.								
Realizacja Programu Usuwania Azbestu dla Gminy Nisko.								
Utrzymanie i rozwój selektywnej zbiórki surowców wtórnych.								
Utrzymanie i rozwój selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych.								
Utrzymanie i rozwój selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych. (utworzenie Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych).								
Wprowadzenie oraz utrzymanie zbiórki odpadów zawierających azbest oraz odpadów budowlanych.								
Likwidacja „dzikich wysypisk”.								
Prowadzenie edukacji ekologicznej z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi.								
Dostosowanie wymagań stawianych przedsiębiorcom ubiegającym się o uzyskanie wpisu do rejestru działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości								
Przeprowadzenie weryfikacji wielkości średniej ilości odpadów komunalnych wytwarzanych przez jednego mieszkańca gminy oraz składu morfologicznego odpadów komunalnych w								

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nisko

Rodzaj zadania	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
drodze badań.								
Sporządzenie raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska.								
Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska.								

Gdzie:

Realizacja zadania

9. Bibliografia.

1. Program Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Nisko, 2004;
2. Wojewódzki Program Ochrony Środowiska dla województwa podkarpackiego, 2007;
3. Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla powiatu niżańskiego, 2010;
4. Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nisko, 2011;
5. Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Nisko, 2010;
6. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko, 2008;
7. Sprawozdanie z realizacji „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko”, 2010;
8. Raport o stanie środowiska na terenie województwa podkarpackiego, 2009;
9. Oceny jakości środowiska na terenie województwa podkarpackiego (wydawnictwa WIOŚ);
10. Sprawozdanie z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Nisko, 2011;
11. www.stat.gov.pl/gus;
12. www.wios.rzeszow.pl;
13. www.obszary.natura2000.org.pl;
14. www.funduszeuropejskie.gov.pl;
15. www.nisko.pl.